

Verslag van een openbaar verhoor

De parlementaire enquêtecommissie Fraudebeleid en Dienstverlening heeft op 13 september 2023 **de heer Kamp** als getuige gehoord.

Voorzitter: Belhaj

Griffier: Sjerp

Aanwezige leden van de commissie: Aartsen, Azarkan, Belhaj, Maatoug, Van Nispen, Van Raan, Sylvana Simons en Slootweg.

Aanvang 13.45 uur.

De **voorzitter**:

Ik verzoek de griffier om de volgende getuige van vandaag, de heer Kamp, naar binnen te leiden.

(De heer Kamp wordt binnengeleid door de griffier.)

De **voorzitter**:

Welkom, meneer Kamp. U wordt vandaag gehoord als getuige. Dit verhoor vindt plaats onder ede. U heeft ervoor gekozen de belofte af te leggen. Ik verzoek u met de belofte te bevestigen dat u de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen.

(In handen van de voorzitter legt de heer Kamp de belofte af.)

De **voorzitter**:

Dan staat u nu onder ede. U mag plaatsnemen.

De heer **Kamp**:

Even mijn papieren schikken. Mag dat?

De **voorzitter**:

Neemt u de tijd.

De heer **Kamp**:

Ik ben bij, mevrouw Belhaj.

De **voorzitter**:

Hartstikke goed, meneer Kamp.

Ditmaal heet ik u van harte welkom namens de hele enquêtecommissie Fraudebeleid en Dienstverlening. De Tweede Kamer heeft op 1 februari 2022 besloten een parlementaire enquête te houden naar het fraudebeleid en de dienstverlening van de overheid. Doel van de enquête is te komen tot waarheidsvinding en daar een oordeel over te vormen. Centraal staat de manier waarop de overheid fraude bestrijdt en tekort is geschoten in de dienstverlening aan en de rechtsbescherming van burgers. De commissie onderzoekt hoe en waarom dit heeft kunnen gebeuren.

Ik vraag u om tijdens dit verhoor uw microfoon aan te laten staan. Ik wil u meegeven dat de heer Azarkan en ikzelf dit gesprek met u zullen afnemen; het is geen gesprek, het is een verhoor. Voordat we gaan beginnen, wil ik aan u vragen of alles duidelijk is.

De heer **Kamp**:

Ja, dank u.

De **voorzitter**:

Als dat het geval is, zal ik starten met het verhoor.

Meneer Kamp, u was van 14 oktober 2010 tot 5 november 2012 minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid in het kabinet-Rutte I. In dit verhoor wil de commissie het met u hebben over de ontwikkeling van het fraudebeleid, de totstandkoming van de fraudewet, de invulling van verwijtbaarheid onder de fraudewet en de gevolgen van de fraudewet voor fraudebestrijding bij de kinderopvangtoeslag. Op 14 oktober 2010 start het kabinet-Rutte I en wordt u minister van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Het kabinet-Rutte I wil de gevolgen van de economische crisis van 2008 bestrijden en kondigt 18 miljard aan bezuinigingen aan. Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid moet 2,5 miljard bezuinigen. Wat betekenden deze bezuinigingen voor het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid?

De heer **Kamp**:

Dat betekende dat er een heleboel ombuigingen nodig waren, dat er nieuw beleid opgezet moest worden en dat het beleid ook zo efficiënt mogelijk uitgevoerd moest worden.

De **voorzitter**:

Fraudebestrijding in de sociale zekerheid was een van de thema's in het

regeerakkoord van het kabinet-Rutte I. Voordat we daar verder over praten, wil ik aan u vragen: wat verstaat u onder fraude?

De heer **Kamp**:

Fraude in het verband van de sociale zekerheid betekent dat je verwijtbaar de inlichtingenplicht overschrijdt, dat je die niet nakomt, met als gevolg dat je ook een onverschuldigde betaling van de uitkering hebt gekregen.

De **voorzitter**:

Hoeveel prioriteit had fraudebestrijding in de sociale zekerheid destijds?

De heer **Kamp**:

Op het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid had ik op dat moment twee prioriteiten. Eén prioriteit was de fraudebestrijding. De andere prioriteit betrof de verhoging van de AOW-leeftijd en het koppelen van de AOW-leeftijd aan de stijgende levensverwachting. Met die beide zaken was ik veel bezig, maar verder speelt er natuurlijk een heleboel op zo'n ministerie; dat kunt u zich voorstellen.

De **voorzitter**:

Zeker. Maar had dat prioriteit?

De heer **Kamp**:

De twee die ik net genoemd heb, waren mijn prioriteiten.

De **voorzitter**:

Had het volgens u ook prioriteit in de Tweede Kamer?

De heer **Kamp**:

Ja, dat bleek ook uit de behandeling van het wetsvoorstel waar we uiteindelijk mee kwamen, de inbreng die de Kamer leverde, het feit dat de Kamer het wetsvoorstel ook niet-controversieel verklaarde en het feit dat de Kamer vervolgens met grote meerderheid, inclusief een aantal oppositiepartijen, dat wetsvoorstel steunde.

De **voorzitter**:

Ja, en in het kabinet?

De heer **Kamp**:

In het kabinet was het een onderdeel van wat er in het regeerakkoord vastlag. Er moest een heleboel gebeuren. Iedere minister, iedere

staatssecretaris was natuurlijk in de eerste plaats met z'n eigen portefeuille bezig, maar wat in het regeerakkoord stond, moest gebeuren. De veranderingen die doorgevoerd moesten worden, hadden dus prioriteit.

De **voorzitter**:

Had het ook prioriteit op het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid?

De heer **Kamp**:

Ja, omdat het bij mij prioriteit had, had het daar ook prioriteit.

De **voorzitter**:

Had het volgens u prioriteit voor de burgers en in de samenleving?

De heer **Kamp**:

Nou, u zou kunnen kijken naar wat er bij de behandeling van het wetsvoorstel in de Tweede Kamer is gezegd. Daar werd door een van de woordvoerders ingebracht dat 60% van de mensen in Nederland zou denken dat fraude gemakkelijk te plegen zou zijn, dat 70% van de mensen denkt dat fraude veel vóórkomt, dat 90% van de mensen vindt dat bij herhaalde fraude de uitkering stopgezet moet worden en dat 93% van de mensen vindt dat fraudeurs het bedrag dat ze ten onrechte hebben gekregen volledig moeten terugbetalen. Dus uit dat wat naar voren werd gebracht, bleek ook dat bij de Tweede Kamer die prioriteit aanwezig was.

De **voorzitter**:

Wat was de taakverdeling tussen uzelf en de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, de heer De Krom?

De heer **Kamp**:

De staatssecretaris was onder andere verantwoordelijk voor het bijstandsbeleid, de bijstandsuitkering. Hij was verantwoordelijk voor de werknemersverzekeringen en voor de volksverzekeringen, met uitzondering van de AOW. Hij was tevens verantwoordelijk voor de fraudebestrijding, voor zover die zijn portefeuille betrof. Maar dat is de formele verdeling. De feitelijke verdeling was dat wij, de staatssecretaris en ik, heel nauw samenwerkten, en dat ik ook op de hoogte was van waar hij mee bezig was en hij van wat ik aan het doen was. Vervolgens hebben we ook samen die fraudewet ingediend, waarbij ik eerste ondertekenaar was en dus ook het eerste aanspreekpunt voor het parlement. Om die reden verdiepte ik mij ook in alles wat er op fraudegebied speelde, ministeriebreed.

De **voorzitter**:

Dus het behoorde niet tot een van jullie twee, maar jullie hebben dat eigenlijk gezamenlijk aangepakt?

De heer **Kamp**:

Ja, maar goed, ik was de minister en ik was de eerste ondertekenaar van de fraudewet. Dt brengt ook extra verantwoordelijkheid met zich mee.

De **voorzitter**:

Dat hoorde ook, hè? Dat was formeel dus ook zo afgesproken bij de verdeling van de portefeuilles, zoals dat heet. Nadat het kabinet was geïnstalleerd, was ook de afspraak dat u ging over fraude en hij specifieker over de bijstand, als ik het goed zeg.

De heer **Kamp**:

Nee. Nee, hij was dus verantwoordelijk voor de bijstand, de werknemersverzekeringen en voor de volksverzekeringen met uitzondering van de AOW, maar ook voor het fraudebeleid wat daarop betrekking had, op zijn portefeuille.

De **voorzitter**:

Duidelijk. Ik geef het woord aan de heer Azarkan.

De heer **Azarkan**:

Dank, voorzitter. Meneer Kamp, in het regeerakkoord van Rutte I staat dat het kabinet een hardere aanpak van fraude met uitkeringen wilde. Het kabinet wilde onterecht verstrekte uitkeringen terugvorderen en de uitkering van burgers drie maanden stoppen als er sprake was van fraude. Hoe werd er op het moment van uw aantreden ingezet op fraudebestrijding?

De heer **Kamp**:

Bedoelt u door mij of wat er op het ministerie gebeurde voordat ik daar kwam?

De heer **Azarkan**:

Ja, wat trof u aan toen u aantrad?

De heer **Kamp**:

Ik denk dat daar het nodige te verbeteren was. Ik dacht destijds dat daar het nodige te verbeteren was. Misschien dat ik dat met een paar voorbeelden wat kan illustreren. Voor fraude in de sfeer van de werknemersverzekeringen

en de Sociale Verzekeringsbank, dus de WW, de AOW en dat soort verzekeringen, konden er boetes opgelegd worden, maar die waren niet hoger dan 10%. Bovendien was daar een maximum aan gekoppeld van, ik geloof, iets van €2.700, in die orde van grootte. Dat boetebedrag was sinds 1997, dus al 13 jaar, helemaal niet aangepast aan de inflatie. Daar sprak dus geen prioriteit uit.

Wat de bijstandswet betrof, was het terugvorderen van ten onrechte verkregen bijstand een kan-bepaling; dat konden de gemeenten doen, maar ze konden het ook niet doen. Opleggen van boetes was niet mogelijk. Een maatregel kon wel, met name het een of maximaal twee maanden niet verstrekken van een bijstandsuitkering. Dus ik vond dat daarin ook het nodige te verbeteren was. Voor de kinderopvangtoeslag bleek de Belastingdienst later de afgelopen jaren helemaal geen boetes te hebben opgelegd. Ik dacht dus dat er verbeteringen mogelijk waren in het prioriteit geven aan fraudebestrijding en het nemen van de noodzakelijke maatregelen.

De heer **Azarkan**:

Ja, als ik het goed heb, was uw conclusie: de boetes zijn te laag en er worden te weinig boetes opgelegd aan fraudeurs.

De heer **Kamp**:

Nou, waar het mij vooral om ging, was dat er veel mogelijkheden waren om fraude te voorkomen en dat die beter benut konden worden, dus om preventief te werken. Voorkomen dat er fraude zou plaatsvinden, vond ik het belangrijkste. Het tweede wat daar direct mee samenhang, was dat als er weinig gefraudeerd wordt, het draagvlak voor de sociale zekerheid ook sterker is. Het ging mij met name om die beide dingen: fraude voorkomen en draagvlak behouden. Boetes en dergelijke waren een middel om dat te bereiken.

De heer **Azarkan**:

Helder. Op 10 maart 2011 sturen u en staatssecretaris De Krom een brief aan de Tweede Kamer met een verdere uitwerking van deze fraudeaanpak. Uitgangspunt van de fraudeaanpak is dat fraude niet mag lonen, zo staat in de brief. Wat was de aanleiding om fraude door uitkeringsgerechtigden harder aan te pakken?

De heer **Kamp**:

Dat was de overtuiging dat dat noodzakelijk was. Het kabinet voor ons vond

dat ook. De staatssecretaris had al in het jaar 2008 gezegd dat hij vond dat fraude krachtiger aangepakt zou moeten worden. Ook het kabinet na ons maakte fraudebestrijding tot prioriteit. Ik heb net aangegeven hoe bij de behandeling in de Tweede Kamer ook weergegeven werd hoe daarover in het land gedacht werd. Dus al met al maakte dat het urgent en tot een prioriteit om aan fraudebestrijding te doen.

De heer **Azarkan**:

Kunt u ons uitleggen hoe groot het probleem was?

De heer **Kamp**:

Daar is geen eenduidig antwoord op mogelijk. In de eerste plaats heb je het aantal gevallen van fraude dat je constateert. Dat aantal gevallen ligt ongeveer op 1%, maar net als bij door rood licht rijden of te hard rijden geldt: wat geconstateerd wordt, is niet altijd het totaal. Er gebeurt dus meer dan er geconstateerd wordt. Een illustratie daarvan werd ook bij de behandeling in de Tweede Kamer gegeven door een van de woordvoerders. Die zei dat het Landelijk Contact Sociaal Rechercheurs gezegd had dat er 0,5 miljard tot 1 miljard per jaar in de bijstand aan fraude opgespoord zou kunnen worden. Nou, in 2010, het jaar waar het mij in de eerste plaats om ging, werd een bedrag van 53 miljoen opgespoord. Wat volgens de sociaal rechercheurs dus mogelijk was, was tien of twintig keer zo groot.

De heer **Azarkan**:

Hoe groot was het probleem volgens uw ambtenaren?

De heer **Kamp**:

Ik heb gezegd dat er 53 miljoen in de bijstand werd geconstateerd. In totaal werd er, ik geloof in 2010, 119 miljoen geconstateerd. Een jaar later, in 2011, was het 156 miljoen. Er zat dus groei in de aantallen geconstateerde fraudegevallen. Dan wat de ambtenaren betreft. Mij staat bij dat er informatie kwam dat het voor een deel van de verzekeringen zou gaan om 95% nakoming en voor een ander deel om 90% tot 95% nakoming van de inlichtingenplicht. Volgens hen, begrijp ik, zou het ongeveer tussen de 90% en 100% zitten voor wat betreft het nakomen van de inlichtingenplicht.

De **voorzitter**:

Sorry, ik ga u heel even onderbreken. Zou u misschien uw microfoon iets meer omhoog willen doen? Ja, niet letterlijk, want dan haalt u hem eraf. Ja, zo is het perfect. Dank u wel.

De heer **Azarkan**:

U noemde net twee percentages. Wat zijn die percentages? Wat drukken die uit?

De heer **Kamp**:

Die drukken het beeld uit dat de desbetreffende ambtenaren hadden van de fraude die zou plaatsvinden.

De heer **Azarkan**:

Dan kan ook de conclusie getrokken worden dat 90% tot 96% van de burgers de regeltjes netjes naleeft. Klopt dat?

De heer **Kamp**:

Volgens het beeld van de ambtenaren zou dat het geval zijn. Dat is in strijd met wat er in het land leeft. Daar is dus het idee, volgens de behandeling van het wetsvoorstel in de Tweede Kamer, dat daar veel meer gefraudeerd wordt.

De heer **Azarkan**:

Meneer Kamp, toch even over dit punt. U heeft dus een groep ambtenaren die zich hiermee bezighouden. Daar zitten mensen, beleidsmedewerkers, bij die dat al jaren doen. Die vertellen u dat. Dan zijn dit de cijfers. Begrijp ik het dan goed dat u zegt: maar ik heb nog andere bronnen? Waar bestaan die bronnen dan uit waarmee je kan toetsen of die naleving anders is?

De heer **Kamp**:

Je kunt als bewindspersoon niet uitsluitend afgaan op wat je krijgt aangereikt door je medewerkers. Je moet ook breder geïnformeerd zijn. Je moet ook je eigen kennis hebben. Bij de behandeling van het wetsvoorstel in de Tweede Kamer – dat heb ik net ook willen zeggen – kwamen er ook heel andere gevoelens vanuit de bevolking naar voren. Ik heb ook gezegd dat er een heel ander beeld leefde bij de sociaal onderzoekers, degenen die iedere dag beroepsmatig bezig waren met fraude met bijstandsuitkeringen. Het was voor mij belangrijk wat ik aangereikt kreeg van de ambtelijke medewerkers, maar er waren ook andere bronnen van informatie.

De heer **Azarkan**:

Wat was het beoogde doel van een hardere aanpak?

De heer **Kamp**:

Het beoogde doel was om zo veel mogelijk fraude te voorkomen en draagvlak voor de sociale zekerheid te behouden.

De heer **Azarkan**:

Dank. Ik geef graag het woord aan de voorzitter.

De **voorzitter**:

In het regeerakkoord van het kabinet-Rutte I staat een taakstelling van 180 miljoen voor fraudebestrijding in de sociale zekerheid. Kunt u ons vertellen hoe die 180 miljoen op het moment van uw aantreden beleidsmatig ingevuld was?

De heer **Kamp**:

Nou, ik was niet betrokken bij de totstandkoming van die 180 miljoen en ook niet bij de totstandkoming van het regeerakkoord. Ik was toen twee jaar lang werkzaam als commissaris voor drie eilanden in het Caribisch gebied die bijzondere gemeenten van Nederland werden. Ik kwam op het ministerie, daar lag een regeerakkoord en er was een bedrag van 180 miljoen. Mij is wel bekend, ook uit eigen ervaring, hoe zo'n bedrag tot stand komt. Kijk, het gaat zo. Bij een regeerakkoord wordt er onderhandeld en worden er beleidsafspraken gemaakt. Vervolgens moeten daar ook cijfers en bedragen bij komen. Alles loopt via het ministerie van Financiën. Dus er is geen rechtstreeks contact tussen de onderhandelaars en de ministeries, maar de onderhandelaars hebben vragen en komen met dingen die ze willen. Dat gaat vervolgens naar het ministerie van Financiën toe. Dat informeert zich vervolgens bij het Centraal Planbureau, ministeries en andere plekken en komt op een gegeven moment met een bedrag dat bij de voornemens past die de onderhandelaars in hun conceptafspraken hebben vastgelegd. Zo is die 180 miljoen, schat ik in, tot stand gekomen.

De **voorzitter**:

Hechtte u waarde aan het realiseren van die taakstelling?

De heer **Kamp**:

Ja, omdat het moeilijk is om een regeerakkoord waar veel bezuinigingen in zitten, uitgevoerd te krijgen. Van iedere bewindspersoon mag dan verwacht worden dat je je ervoor inspant om de afspraken en de financiële afspraken te realiseren, omdat dat in het algemeen belang is en in het belang van waar je voor staat. Als de overheid te veel geld uitgeeft, ontstaan er over de hele linie problemen. Als de overheid de taak heeft de uitgaven terug te dringen,

dan moet je je daarvoor inzetten. Ik wilde dat dus ook doen. Maar die 180 miljoen interesseerde mij niet het meest. 180 miljoen moest gebeuren, maar mij interesseerde die fraudebestrijding en het bereiken van resultaten daarmee. Als de conclusie dan is getrokken dat dat 180 miljoen gaat opleveren, dan zal dat voor een bepaald aantal jaren het geval zijn, maar uiteindelijk geldt: hoe minder er gefraudeerd wordt, hoe minder boetes er betaald worden. Dan verliest dat bedrag zijn belang, natuurlijk.

De **voorzitter**:

Dus als die taakstelling er niet was geweest, had u daar sowieso op willen inzetten en had het misschien ook wel iets opgeleverd?

De heer **Kamp**:

Ik had zeker op fraudebestrijding willen inzetten, omdat ik dat zelf belangrijk vind, maar ik vond het nog belangrijker omdat het in het regeerakkoord stond.

De **voorzitter**:

Waarom vindt u het zelf belangrijk?

De heer **Kamp**:

Omdat ik het belangrijk vind om ervoor te zorgen dat je de sociale zekerheid in stand houdt en dat er zo min mogelijk gefraudeerd wordt.

De **voorzitter**:

Waarom is dat belangrijk?

De heer **Kamp**:

Dat er zo min mogelijk gefraudeerd wordt?

De **voorzitter**:

Ja.

De heer **Kamp**:

Kijk, mensen die werken, betalen belasting en premies. Dat geld wordt onder andere gebruikt om mensen die niet kunnen werken of geen baan hebben omdat ze tijdelijk werkloos zijn, een uitkering te geven. Dan is het belangrijk dat je ervoor zorgt dat diegenen die die uitkering krijgen alleen de mensen zijn die die ook echt nodig hebben.

De **voorzitter**:

Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid was verantwoordelijk voor de verdere invulling van de taakstelling. Hoe heeft u hier invulling aan gegeven?

De heer **Kamp**:

U moet zich voorstellen dat je op dat ministerie komt en dat er dan een heleboel op je af komt. Dan weet je dat er op het gebied van fraudebestrijding iets moet gebeuren. Ik had al heel snel door dat je daar een wijziging van de wet voor nodig had, zelfs in de vorm van een nieuwe wet, de fraudewet. Dan moet je ervoor zorgen dat je een goede wet maakt, dat je daar voldoende steun voor krijgt en dat die ook goed uitgevoerd kan worden. Dat betekent dat je, met alle informatie die je krijgt van je ambtelijke medewerkers, UWV, SVB, gemeenten, Raad van State, Raad voor de rechtspraak ... Er zijn allerlei ...

De **voorzitter**:

Misschien is het een misverstand, maar het ging me even specifiek om de invulling. Over de fraudewet komen we straks nog verder te spreken, maar het gaat me dus even letterlijk om de invulling.

De heer **Kamp**:

De invulling waarvan, mevrouw Belhaj?

De **voorzitter**:

Die taakstelling van die 180 miljoen.

De heer **Kamp**:

En wat wilt u daarvan weten?

De **voorzitter**:

Hoe u hier invulling aan heeft gegeven.

De heer **Kamp**:

Ik heb daar materieel invulling aan gegeven via het verbeteren van de fraudebestrijding, het opzetten van de nieuwe fraudewet en die ook aangenomen krijgen door de medewetgever, het parlement. Dat is materieel. Hoe dat formeel precies zit met de verdeling over de verschillende onderdelen, zoals kinderopvangtoeslag, werknemersverzekeringen, volksverzekeringen en bijstandsuitkeringen, weet ik niet.

De **voorzitter**:

Ik ging er al een beetje van uit dat iedereen weet wat een taakstelling is. Een taakstelling is simpelweg een financiële opdracht. Het maakt niet uit hoe je het doet, maar je moet dat gaan doen. Een bezuiniging is vaak al veel meer ingekleurd, in die zin dat een coalitie zegt: wij gaan hier echt geld weghalen. Zeg ik dat goed?

De heer **Kamp**:

Ja.

De **voorzitter**:

Wordt er bij het invullen van zo'n taakstelling wel gekeken in welke mate die haalbaar is?

De heer **Kamp**:

Ja.

De **voorzitter**:

Oké.

De heer **Kamp**:

Maar daar is dus die informatie voor die vanuit het ministerie van Financiën aangeleverd wordt aan de onderhandelaars van het regeerakkoord. De onderhandelaars van het regeerakkoord komen tot de conclusie dat er bepaalde dingen moeten gebeuren. Daar worden bedragen bij gezet door het ministerie van Financiën en dan ga je er gezamenlijk van uit dat je, als je tot een regeerakkoord komt, die cijfers voor je rekening wil nemen en op basis daarvan wil gaan regeren. Dan worden de ministers en staatssecretarissen aangezocht en van hen wordt verwacht dat zij dat regeerakkoord ook onderschrijven en uitvoeren.

De **voorzitter**:

Ja. Dus u kreeg een opdracht. Er kwam uiteindelijk een verdeling: sociale zekerheid, arbeidsregelingen en andere dingen. Daarom vroeg ik ook naar de invulling. Op een gegeven moment wordt er dus een keuze gemaakt van waar het geld wordt gezocht. Dan wordt er normaal gesproken ook nog getoetst of dat überhaupt kan. Als je het geld namelijk bij bepaalde beleidsmatige plekken weghaalt, dan voldoe je niet meer aan de wet; ik noem maar iets. Maar er zijn dus keuzes gemaakt waar het ministerie dat geld eventueel zou willen ophalen, laat ik het zo noemen.

De heer **Kamp**:

Ja. Ik heb nooit het idee gehad dat dat bedrag van 180 miljoen een probleem zou zijn. Ik dacht dat dat te realiseren was, maar ik heb al gezegd waar mijn prioriteit lag.

De **voorzitter**:

Ja. Kon die taakstelling van 180 miljoen naar beneden bijgesteld worden als zou blijken dat dat bedrag niet haalbaar was?

De heer **Kamp**:

Als je als bewindspersoon een bepaald deel van je taakstelling niet kunt uitvoeren en je naar de minister van Financiën toe gaat en zegt dat je dat niet kan, dan zegt de minister van Financiën: jammer, probeer maar een oplossing te vinden op je eigen begroting.

De **voorzitter**:

Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid komt met een set maatregelen om fraude te bestrijden en de taakstelling in te vullen. Uit onze informatie blijkt dat deze maatregelen niet optelden tot 180 miljoen. Er moesten nieuwe maatregelen toegevoegd worden. Waarom hebt u gekozen voor meer maatregelen in plaats van het bijstellen van de taakstelling? Daar heeft u net iets over gezegd, maar als het echt niet kan, dan kan het toch niet?

De heer **Kamp**:

Ik heb er geen herinnering aan dat wij voor wat betreft dat bedrag van 180 miljoen met grote problemen zouden hebben gezeten. Het is natuurlijk altijd een worsteling als je in een bestaande organisatie met allemaal regelingen een en ander moet ombuigen. Als je daar moet bezuinigen, is het altijd een worsteling om dat te realiseren. Ik had dat ook al meegemaakt op vorige ministeries, waar ook veel bezuinigd moest worden. Je stuit op problemen en die los je vervolgens op, maar welke problemen dat precies in welke mate waren en hoe we die precies hebben opgelost, weet ik niet. Ik weet wel dat die 180 miljoen wat mij betreft overeind bleef. Ik ben geloof ik nooit naar de minister van Financiën gegaan om te melden dat ik die 180 miljoen niet kon halen en dat ik want anders moest doen.

De **voorzitter**:

Ja. De brief van 10 maart 2011, die de heer Azarkan net al noemde, introduceert nieuwe maatregelen om fraude in de sociale zekerheid te bestrijden. U schrijft dat te veel betaalde uitkeringen teruggevorderd zullen

worden, dat er een boete wordt opgelegd ter hoogte van het fraudebedrag en dat als mensen opnieuw fraude plegen, de uitkering kan worden stopgezet. Die fraudeaanpak zou gaan gelden voor uitkeringen, maar ook voor fraude met kinderopvangtoeslag. Was er volgens u consensus binnen de coalitie over het belang van deze maatregelen om fraude in de sociale zekerheid te bestrijden?

De heer **Kamp**:

Ja. De coalitieschragende partijen hadden een regeerakkoord gesloten met gedoogsteun van een andere partij. Vervolgens hebben ze dat als basis voor de komende vier jaar gezien. Daar was dus voldoende draagvlak voor en consensus over.

De **voorzitter**:

De maatregelen zoals beschreven in die brief, resulteerden uiteindelijk in de Wet aanscherping, handhaving en sanctiebeleid SZW-wetgeving.

De heer **Kamp**:

Mag ik u daarop tegenspreken?

De **voorzitter**:

Zeker.

De heer **Kamp**:

De totstandkoming van een wetsvoorstel is een lang traject. In dit geval heeft het al met al een kleine twee jaar geduurd voordat die wet helemaal afgerond was. Dat was eigenlijk wel goed voor zo'n ingewikkelde wet. Maar wat er in het begin, op 10 maart 2011, aan de Tweede Kamer werd geschreven, is vervolgens verder uitgewerkt, aangepast, aangevuld. Daar is nog een heleboel aan veranderd voordat het uiteindelijke wetsvoorstel naar de Tweede Kamer ging.

De **voorzitter**:

Zeker. Wat was de correctie van wat ik zei?

De heer **Kamp**:

Nou, u zei dat dat vervolgens is omgezet in de fraudewet, maar er is een heleboel veranderd sinds 10 maart 2011 tot het moment – ik geloof in juni 2012 – waarop het wetsvoorstel door de Kamer behandeld werd.

De **voorzitter**:

Ja, dat gaan we straks ook allemaal doorlopen. Het was niet een-op-een bedoeld, maar meer tekstueel. Velen noemen het "de fraudewet", maar het heeft oorspronkelijk een andere naam, in essentie. Daarom noemde ik 'm voluit: de Wet aanscherping, handhaving en sanctiebeleid SZW-wetgeving. In de volksmond wordt die "de fraudewet" genoemd. Uit onze informatie blijkt ook dat u de wet snel wilde invoeren. Waarom vond u dat belangrijk?

De heer **Kamp**:

Als je iets wilt, vind ik niet dat je dat moet uitstellen. Je moet altijd snel doen wat nodig is. Dat is je werk.

De **voorzitter**:

Snel doen wat nodig is?

De heer **Kamp**:

Ja, maar wel zo snel als verantwoord is. Het moet natuurlijk wel goed zijn. Uiteindelijk kom je met een voorstel naar de Tweede Kamer toe. De Tweede Kamer is altijd heel kritisch. Die kijkt naar alle details en ook naar wat de Raad van State heeft gezegd en wat de betrokken organisaties zoals de VNG en dergelijke ervan vinden. Als je het zelf al niet zou willen, dan word je wel door de medewetgever gestimuleerd om het een heel zorgvuldig proces te laten zijn, met een goed voorstel.

De **voorzitter**:

Ja. Ik geef het woord aan de heer Azarkan.

De heer **Azarkan**:

Dank, voorzitter. Meneer Kamp, ik heb nog één vraag ter verheldering van die 180 miljoen. U geeft aan dat dat bedrag niet leidend was, maar dat het u ging om de aanpak van fraude; ook als die 180 miljoen niet als bedrag was opgenomen in het regeerakkoord, in de financiële uitwerking, had ik daarop ingezet. Nu lijkt het toch alsof die 180 miljoen echt gehaald moest worden.

De heer **Kamp**:

Ja.

De heer **Azarkan**:

Hoe verhoudt zich dat tot elkaar?

De heer **Kamp**:

Het is ondenkbaar dat in het regeerakkoord 180 miljoen staat en dat ik op een ministerie kom en zeg: nou, laten we maar eens kijken wat we met die 180 miljoen doen. Zo werkt het niet. Je hebt de plicht om ervoor te zorgen dat wat er in het regeerakkoord staat, uitgevoerd gaat worden, ook wat dit betreft. Bovendien is het voor het hele proces van totstandkoming van een goed wetsvoorstel ook nuttig dat daar druk op zit. Zo'n bedrag van 180 miljoen helpt ook om ervoor te zorgen dat je zo snel mogelijk tot een goede wet kunt komen.

De heer **Azarkan**:

Ja, dus als ik het goed begrijp, dan leek het alsof ik begrepen had dat u zei: het ging mij om de richting en niet precies om dat bedrag. Maar als het goed is, hoor ik u zeggen: er stond 180 miljoen en ik hechtte er ook waarde aan dat dat gehaald ging worden in de opbrengst door fraudebestrijding.

De heer **Kamp**:

Waar het mij om ging, was de fraudebestrijding. Ik realiseerde me ook dat als er minder gefraudeerd wordt, dat op de lange termijn natuurlijk tot gevolg heeft dat er allerlei winst gerealiseerd wordt, namelijk dat je veel minder uitkeringen hoeft uit te keren. Maar de andere kant is dat er minder boetes betaald worden en dat betekent dat die 180 miljoen op termijn wegsmelt, als de fraudewet werkt zoals je hoopt dat die werkt. Die 180 miljoen is op zichzelf een betekenisvol iets waar je wat mee moet, maar de prioriteit waar het uiteindelijk om gaat in dit dossier, was de fraudebestrijding en de handhaving van draagvlak voor de sociale zekerheid.

De heer **Azarkan**:

Helder. Mijn collega sprak net over wat in de volksmond "de fraudewet" heet. Op 20 januari 2012 publiceert de Raad van State zijn advies over de fraudewet. Weet u nog hoe dat advies luidde?

De heer **Kamp**:

Ja. Een advies van de Raad van State is altijd een uitgebreid advies, waar een heleboel bespiegelingen, meningen en aanbevelingen in staan, uiteindelijk resulterend in een conclusie. Ik kan niet zo dat hele grote ... Daar hebben we een nader rapport over geschreven. Uiteindelijk gaat het advies van de Raad van State met het nadere rapport naar de Tweede Kamer toe. Er zaten drie principiële bezwaren in dat advies van de Raad van State. Als u wilt, kan ik daar wel op ingaan.

De heer **Azarkan**:

Ik neem de eerste met u door, als dat ook is wat u daar heeft staan, en ik denk dat dat zo is. Een van de meningen van de Raad van State was dat het begrip "fraude" alleen gebruikt diende te worden als daarmee "bedrog" werd bedoeld. U neemt dit advies niet over. In een toelichting op dit besluit schrijft u: "Fraude is geen juridisch, maar een maatschappelijk begrip." Kunt u uitleggen wat u daarmee bedoelde?

De heer **Kamp**:

Ja. Het gaat om een verwijtbare overtreding van de inlichtingenplicht. Die inlichtingenplicht is niet iets vaags van toevallig een verkeerde code ergens opzetten of zo, of van een foutje maken en daardoor in de problemen komen. Die inlichtingenplicht gaat erover dat als mensen met een AOW-uitkering samenwonen, ze niet de inlichtingen verstrekken dat ze apart wonen. Dat is verkeerd. Dat is een overschrijding van de inlichtingenplicht. Als je een bijstandsuitkering hebt en je daarnaast inkomsten hebt omdat je zwartwerkt, en als dan aan het eind van de maand voor de bijstandsuitkering wordt gevraagd of je andere inkomsten hebt gehad en je dan "nee" invult, dan heb je dus die inlichtingenplicht overschreden. Dus die inlichtingenplicht is iets wat heel wezenlijk is. Wat wij in dat wetsvoorstel gedaan hebben, is zeggen dat er bij een verwijtbare overtreding van de inlichtingenplicht als gevolg waarvan er te veel uitkering is betaald of ten onrechte een uitkering is betaald, sprake is van fraude. Dat vonden wij toen. Dat vonden we ook na dat advies van de Raad van State.

De heer **Azarkan**:

Ja. Nou is het mij nog niet helder wat uw bedoeling was toen u aangaf dat het geen juridische maar een maatschappelijke term is. Ik probeer dat goed te begrijpen. Ik bedoel niet zozeer wat u gedaan heeft en hoe u het opgenomen heeft. Maar wat bedoelt u dan met "het is maatschappelijk en niet juridisch"?

De heer **Kamp**:

Maatschappelijk is ... Ik heb de cijfers aangegeven die bij de Kamerbehandeling van het wetsvoorstel aan de orde kwamen. Mensen vinden dat als je samenwoont en je opgeeft dat je apart woont, je gefraudeerd hebt. Mensen vinden dat als je een bijstandsuitkering hebt terwijl je wel inkomen hebt en dat niet opgeeft voor de bijstandsuitkering, je gefraudeerd hebt. Er is dus een gevoel in de samenleving van wat fraude is. Wij hebben dat in ons wetsvoorstel gespecificeerd op de manier die ik net heb verwoord.

De heer **Azarkan**:

Nou hebben we ook met een hoogleraar gesproken. Die gaf aan dat samenwonen niet zo goed gedefinieerd is. Als twee mensen met een AOW-uitkering drie keer per week samen eten, is er dan sprake van samenwonen?

De heer **Kamp**:

Ach ... Meneer Azarkan, dan is er natuurlijk geen sprake van samenwonen. Samenwonen is een feitelijke situatie. Als je alleen woont, heb je je eigen huishouden; je bent alleen in dat huishouden. Als je samenwoont, ben je in de regel met twee personen samen in één huishouden. Het is dus een feitelijke situatie. Het gaat er niet om dat je kijkt waar de tandenborstel staat. Het gaat er niet om dat je kijkt of ze één, twee of, zoals u zegt, drie keer in de week samen eten. Nee, het gaat erom of je samenwoont, of je samen een huishouden vormt en met elkaar in een huis bent. Om die feitelijke situatie gaat het. Het gaat er niet om dat je tegen mensen die veel met elkaar omgaan of die allerlei activiteiten samen ondernemen, zegt: jullie wonen samen. Nee, dan kun je nog heel goed apart wonen.

De heer **Azarkan**:

Wat was het doel van het gebruik van die brede definitie?

De heer **Kamp**:

Welke brede definitie bedoelt u?

De heer **Azarkan**:

Van fraude. De Raad van State adviseert u om daar "bedrog" voor te gebruiken. Dat is moedwillig. Dat neemt u niet over. Daarmee is het een bredere definitie. Wat was nou het doel van die brede definitie in het kader van de fraudebestrijding?

De heer **Kamp**:

Het ging er bij de fraudebestrijding om dat als je als overheid afhankelijk bent van en afgaat op wat je aangeleverd krijgt aan informatie van iemand die of een uitkering of een toeslag wil hebben, je daar op moet kunnen rekenen en dat je ervan uit moet kunnen gaan dat dat goede informatie is. Als er verwijtbaar verkeerde informatie wordt gegeven of er geen informatie wordt gegeven terwijl die wel gegeven moet worden en het gevolg daarvan is dat er ten onrechte een uitkering wordt verstrekt, dan is er in de systematiek van de fraudewet, waar we nu over spreken, sprake van fraude.

De heer **Azarkan**:

Ja. En als nou de inlichtingenplicht overtreden wordt, is dat dan per saldo altijd verwijtbaar?

De heer **Kamp**:

Als de inlichtingenplicht overtreden wordt, is dat dan per saldo verwijtbaar? Nee, verwijtbaarheid is iets wat beoordeeld moet worden. Dat moet getoetst worden. We hebben gezegd: we leggen in een algemene maatregel van bestuur vast welke criteria er zijn om bij de toetsing te beoordelen of iemand wel of niet iets verwijtbaars heeft gedaan. Maar wat we daar meteen bij hebben gedaan, is zeggen dat de uitvoerder daar eigen beleid op mag zetten. Die mag dus, behalve de criteria van de algemene maatregel van bestuur, eigen criteria toevoegen en die hanteren.

De heer **Azarkan**:

En als mensen nou per ongeluk of zonder het te weten de inlichtingenplicht overtreden, zijn het dan ook fraudeurs?

De heer **Kamp**:

Als je iets per ongeluk doet, dan is het niet verwijtbaar.

De heer **Azarkan**:

Helder. De Raad van State adviseert om alleen de term "fraude" te gebruiken als iemand – ik zei het al – moedwillig én verwijtbaar de regels overtreedt. Met de door u gehanteerde definitie worden ook mensen die per ongeluk de regels overtreden als fraudeur behandeld. Was dat ook het doel van die definitie?

De heer **Kamp**:

Mensen die per ongeluk iets overtreden ... Nee, de bedoeling is juist om ervoor te zorgen dat mensen die iets doen wat niet verwijtbaar is, vervolgens niet lastiggevallen worden. Daarom hebben we dat gedaan. We hebben in de eerste plaats gezegd: er moet getoetst worden of iets verwijtbaar is; we gaan zelf als wetgever aangeven welke criteria daarop van toepassing zijn en geven de uitvoerders de ruimte om nog eigen criteria te hanteren. Als iets dan niet verwijtbaar is, dan is er voor de betrokkene geen probleem. Is het wel verwijtbaar, dan is er wél een probleem. Als er wel een probleem is, dan kunnen er ook nog hele bijzondere omstandigheden zijn, dringende redenen ...

De heer **Azarkan**:

Daar kom ik zo nog even op.

De heer **Kamp**:

... waarom er dan geen boete wordt opgelegd.

De heer **Azarkan**:

Ja, daar komen we later in het gesprek uitgebreid aan toe; excuus dat ik u even onderbreek. Het lijkt misschien niet helemaal de bedoeling van wat u beoogde met die definitie, maar die brede definitie zorgde ervoor dat ook mensen die onbedoeld fouten maakten, een boete kregen. Is dat ook uw beeld?

De heer **Kamp**:

Onbedoeld en verwijtbaar ... Kijk, hoe je dat moet inschatten ... Bij de toets van de verwijtbaarheid zijn er twee dingen die bekeken moeten worden. In de eerste plaats is dat de ernst van de overtreding en in de tweede plaats is dat de mate van verwijtbaarheid. Dat is dus iets wat gedaan moet worden door de uitvoerder. Die uitvoerder moet dus in redelijkheid tot de conclusie komen dat het wel verwijtbaar is, dat het niet verwijtbaar is of dat het misschien gedeeltelijk verwijtbaar is. Daarbij moet de ernst van de overtreding ook nog betrokken worden. Ik denk dus dat we daar een heel afgewogen geheel van gemaakt hebben.

De heer **Azarkan**:

Ja. U geeft aan dat de uitvoeringsorganisaties – dat zijn dan de gemeenten, UWV, de Sociale Verzekeringsbank – zelf de ruimte hadden om te bepalen hoe verwijtbaarheid ingevuld werd, wat de ernst daarvan was en hoe zich dat onder welke omstandigheden voorgedaan had.

De heer **Kamp**:

Ja, die moesten de verwijtbaarheid toetsen. Dat was dus een verplichting. Er is ook een verplichting om, als het verwijtbaar is, een boete op te leggen. Er is één uitzondering. Behalve de organisaties die u net noemde, is er ook nog de Belastingdienst, die de toeslagen moest uitkeren. Voor de Belastingdienst gold de fraudewet niet. Bovendien was het wel of niet opleggen van een boete voor de Belastingdienst ook als een kan-bepaling geregeld.

De heer **Azarkan**:

Het overtreden van de inlichtingenplicht kon met de invoering van de fraudewet leiden tot een terugvordering en hoge boete. Dat zat in de wet.

Hoe heeft u ervoor gezorgd dat het voor uitkeringsgerechtigden duidelijk was wat die regels waren?

De heer **Kamp**:

Dat is in de eerste plaats de verantwoordelijkheid van de uitkeringsaanvrager zelf. Stel dat je iets vraagt van de overheid, een toeslag of een uitkering. Als het om een huurtoeslag gaat, vraagt de overheid wat je huur is, hoe hoog je huur is. Als het om een kinderopvangtoeslag gaat, vraagt de overheid: om hoeveel uren kinderopvang gaat het, ben je zelf dan aan het werk; heb je die opvang nodig? Als het gaat om een bijstandsuitkering, vraagt de overheid: heb je dan ook nog eigen inkomsten, behalve die uitkering? Er zijn dus allerlei dingen die de overheid vraagt en waar de overheid op af moet kunnen gaan. Het is belangrijk om u te realiseren dat als je iets vraagt van de overheid, daar ook aan vastgekoppeld zit dat je je dan informeert over je verplichtingen en dat je die verplichtingen ook nakomt.

De heer **Azarkan**:

Nou kennen we natuurlijk onder andere ook groepen mensen die bijvoorbeeld analfabeet zijn; dat zijn er zo'n 2 miljoen. Hoe wordt er nou in die aanpak ook voor gezorgd dat mensen de regels, die soms complex zijn – dat blijkt uit onderzoeken – goed tot zich kunnen nemen? Wat gebeurt er aan preventie en voorlichting?

De heer **Kamp**:

In wezen zijn de regels natuurlijk niet complex, hè? Je moet gewoon naar waarheid vertellen wat er zich om je heen afspeelt en wat voor jou relevant is op grond waarvan jij een uitkering of een toeslag wilt hebben. In wezen is dat niet zo ingewikkeld. Verder weet je in ieder geval, als je iets vraagt aan de overheid, dat je bij die overheid terecht moet. Vervolgens kun je ook aan de organisatie waar je mee te maken hebt, vragen hoe het in elkaar zit. Er zijn ook andere instanties die je kunnen helpen bij dit soort zaken. De mogelijkheden om je te laten informeren, zijn er dus. De verantwoordelijkheid om van die mogelijkheden gebruik te maken en om zich vervolgens ook aan de regels te houden, ligt dan ook bij de aanvrager.

De heer **Azarkan**:

Ja. Begrijp ik goed dat u zegt: de aanvrager zelf heeft een verantwoordelijkheid, die kan zich laten bijstaan, die kan naar organisaties gaan en zich laten voorlichten, zodat die op de hoogte is van de regelgeving?

De heer **Kamp**:

Ja, u moet zich ook voorstellen dat het om hele grootschalige systemen gaat. Bij de toeslagen waar we het nu over hebben gehad – de huurtoeslag, de zorgtoeslag, de kinderopvangtoeslag en het kindgebonden budget – ging het in totaal om zo'n 15 miljoen beschikkingen die door de overheden gegeven werden. Dat zijn 15 miljoen beschikkingen waarmee 9 miljard werd uitgekeerd aan 6,5 miljoen huishoudens van de 7,5 miljoen die we er in 2010 hadden. Het gaat dus om hele grootschalige systemen. De overheid moet ervoor zorgen dat die systemen goed op orde zijn en dat de wetgeving goed op orde is, maar het individu dat iets vraagt aan de overheid, moet ook bijdragen aan een correcte afwikkeling. Dat kun je doen door ervoor te zorgen dat je naar waarheid informatie geeft en dat je, als je over onvoldoende kennis beschikt, probeert die kennis te pakken te krijgen.

De heer **Azarkan**:

Ik zeg dat toch even, omdat ik me ook kan voorstellen dat er mensen zijn die dat lastig vinden omdat dat soms complex is. U geeft aan dat het in wezen niet complex is. Nou heeft het ministerie van SZW opdracht gegeven om een onderzoek te doen naar de vraag: wat beweegt de fraudeurs? Zo heet dat onderzoek. Daar bleek dan uit dat twee derde van de mensen eigenlijk zonder het echt te weten de regels overtrad vanwege onkunde of omdat ze het gewoon niet wisten. Was dat nou voor u nog aanleiding om te kijken of dat iets met het beleid in aanpassing deed?

De heer **Kamp**:

Het onderzoek dat u aanhaalt, heb ik niet voor de geest. Dat zegt me zo niks. In de systematiek van de fraudewet hebben wij zekerheden ingebouwd, die ik net al genoemd heb. Ik denk dat de zekerheden die wij ingebouwd hebben, ervoor zorgen dat als iets niet verwijtbaar is of als er bijzondere omstandigheden of dringende redenen zijn, er dan geen dingen worden gedaan door de overheid die niet juist zijn.

De heer **Azarkan**:

Ik wil met u gaan naar de memorie van toelichting van de fraudewet. Ik denk dat u 'm kent. Daarin staat dat een relatief kleine maar gestaag groeiende groep hardnekkige fraudeurs verantwoordelijk is voor een steeds groter deel van het totale fraudebedrag. Een strenger sanctieregime zou nodig zijn om de groeiende groep fraudeurs te ontmoedigen. Dat was de onderbouwing. Onderschrijft u die motivatie?

De heer **Kamp**:

Dan gaat het dus om dat ene procent, die 53 miljoen, waarvan is geconstateerd dat er sprake is van fraude, maar er is natuurlijk meer fraude dan alleen de fraude die geconstateerd wordt. Er wordt veel zwartgewerkt in ons land.

De heer **Azarkan**:

Wat bedoelt u met "veel zwartgewerkt"? Heeft u daar cijfers bij?

De heer **Kamp**:

Of ik cijfers heb over hoeveel er zwartgewerkt wordt?

De heer **Azarkan**:

Ja, u stelt: er wordt veel zwartgewerkt. Ik probeer daar gevoel bij te krijgen.

De heer **Kamp**:

Ja, er wordt veel zwartgewerkt. Maar het gegeven dat het zwart is, betekent ook dat ik niet kan zeggen: als je het voor het land optelt, kom je aan zo en zo veel. Over wat zich buiten het gezichtsveld van de overheid afspeelt, heb je geen concrete totaalcijfers.

De heer **Azarkan**:

Maar u kwalificeert het door te zeggen: veel. U zegt niet: er wordt zwartgewerkt. Dus ik dacht: ik vraag het aan u, want als commissie willen we graag weten wat "veel" dan is.

De heer **Kamp**:

"Veel" is bijvoorbeeld wat de Stichting Landelijk Contact Sociaal Rechercheurs heeft gezegd: het is mogelijk om een half miljard tot een miljard per jaar aan fraude te detecteren. Diegenen die met dat werk belast zijn, komen met zo'n inschatting. Iedereen kan zich voorstellen dat niet alle gevallen waarin er zwartgewerkt wordt, vastgesteld worden. Er vindt een bepaalde hoeveelheid overtredingen plaats. Een deel van die overtredingen wordt vastgesteld. Het deel dat vastgesteld werd, is ongeveer 80.000 tot 90.000 per jaar.

De heer **Azarkan**:

Ik kom daar straks nog even op. Uit het verhoor met de heer Krug bleek dat de nalevingsniveaus op dat moment – we zeiden dat eerder – tussen 90% en 96% lagen. Dat is het deel van de bevolking dat in de sociale zekerheid de

regels nakomt. Wat was nou de motivatie om toch strenger te gaan sanctioneren?

De heer **Kamp**:

Maar als er ... 90% tot 96% zegt u, hè? Stel dat het 93% is, dan betekent dat dat er in 7% van de gevallen een probleem is, terwijl het in 1% van de gevallen wordt vastgesteld. Dan is er nog een factor 6 die gerealiseerd moet worden om op die 93% uit te komen.

De heer **Azarkan**:

Was u het eens met de ambtenaren die met deze cijfers over die omvang kwamen?

De heer **Kamp**:

Op het moment dat je op een ministerie komt, ben je vanaf de eerste dag verantwoordelijk voor alles wat er gebeurt en ook voor wat er in het verleden door jouw voorgangers is gedaan. Die verantwoordelijkheid ligt meteen op je schouders. Je moet zo snel mogelijk ingewerkt raken. Je spreekt dus met een heleboel mensen en je probeert zo gauw mogelijk op gang te komen. Je krijgt heel veel informatie. Ik kan niet alle informatie die ik in het begin op me af krijg, onmiddellijk plaatsen. Dat geldt ook voor deze informatie. Naarmate het traject voortschreed om te komen tot het wetsvoorstel aan de Tweede Kamer, in eerste instantie, kreeg je dus ook steeds meer en betere informatie en kwam je ook tot een steeds beter beleid.

De heer **Azarkan**:

De Raad van State stelt in zijn advies over de fraudewet dat de noodzaak van de strengere fraudeaanpak onvoldoende is onderbouwd. In het advies staat: "De Afdeling is van oordeel dat de argumentatie om tot een forse verzwaring van het sanctieregime in de sociale zekerheid te komen, beperkt is en niet overtuigt. Nodig is een sluitend betoog over het verband tussen de omvang van de fraude en de voorgestelde verzwaring van het sanctieregime. De Afdeling adviseert daartoe." Wat vond u van die conclusie?

De heer **Kamp**:

Wij hebben daarop gereageerd. U haalt nu het advies van de Raad van State aan. Vervolgens is er een nader rapport van de kant van het kabinet gekomen, waarin aangegeven wordt hoe wij tegen de opmerkingen van de Raad van State aankijken en wat we naar aanleiding daarvan verbeteren in de toelichting en veranderen in het wetsvoorstel. Daarin is dus te vinden wat wij daarvan vinden.

De heer **Azarkan**:

Nou zegt de Raad van State: het is verder geenszins uitgesloten dat de uiteindelijke omvang van de fraude mede het gevolg is van het niet optimaal handhaven. Heeft u dat nog onderzocht?

De heer **Kamp**:

Optimaal handhaven. Wat wij ...

De heer **Azarkan**:

Dat betekent dat ze aangaven dat de huidige instrumenten wellicht nog niet goed genoeg ingezet werden.

De heer **Kamp**:

Ja, ik was niet onder de indruk van die "huidige" instrumenten. We zouden ze eens door kunnen lopen. Ik heb al genoemd dat er voor de bijstandswet geen boete opgelegd kon worden. Ik heb al aangegeven dat de boete bij de volksverzekeringen en de werknemersverzekeringen maximaal 10% was met een maximum dat al dertien jaar niet was geïndexeerd. Voor wat betreft de kinderopvangtoeslag heb ik al aangegeven dat de Belastingdienst op een gegeven moment meldde dat er de afgelopen jaren helemaal geen boetes waren opgelegd.

(vervolg - loopt door, beurtnummer 7) De heer **Kamp**:

Dus er was, zoals ik in het begin van dit verhoor ook zei, een heleboel te verbeteren.

De heer **Azarkan**:

Dat klopt, maar dat gaat, als ik het goed heb, over verhogen, aanpassingen, boete. Maar de Raad van State zat meer op de vraag: wat is nou de overtuiging dat het noodzakelijk is? Dus het feit dat er geen boete opgelegd werd vanuit de gemeentes, zoals u aangaf, betekent dat dat instrument in die omvang nog wel gebruikt had kunnen worden. De vraag is: waarom was het noodzakelijk om het sanctieregime te verzwaren?

De heer **Kamp**:

U haalde net een medewerker aan die gisteren door u is verhoord, die gezegd heeft: de naleving zit ergens tussen de 90% en de 96%. Ik heb gezegd: als we even uitgaan van 93%, is er dus een groep van 7% die de regels niet naleeft. Bij 1% stel je dat vast en bij 6% gebeurt het volgens die becijfering dus ook maar stel je het niet vast en is er op het punt van de handhaving nog een heleboel te verbeteren, aangezien je van die 1% naar

die 7% moet komen. Daar is dus winst mogelijk. Dan ga ik even voorbij aan de vraag of de inschatting van die 90% tot 96% juist is. Daar zijn ook andere cijfers voor beschikbaar en die heb ik net ook al genoemd.

De heer **Azarkan**:

In de Kamerbrief over het advies van de Raad van State en het nader rapport schrijft u dat er sprake is van een groeiende groep fraudeurs. U reageert hiermee op de opmerking van de Raad van State dat niet is bewezen dat de omvang van de fraude is toegenomen. In de brief schrijft u: "Voor de sociale zekerheid is de stelling dat een kleine maar groeiende groep fraudeurs zich schuldig maakt aan benadeling met steeds grotere bedragen met inmiddels beschikbare nieuwe cijfers beter onderbouwd." Als we deze cijfers op een rij zetten, waar u aan refereert, zien we het volgende. Tussen 2008 en 2010 daalde het aantal fraudeurs met uitstaande boetes groter dan €25.000 van ruim 70.000 naar zo'n 63.000. Ook daalde het aantal fraudeurs met een uitstaande boete hoger dan €25.000. Hoe kwam u op basis van die cijfers toch tot de conclusie dat een strenger sanctieregime nodig was?

De heer **Kamp**:

Ik heb net een paar dingen gezegd over hoe wij tot conclusies kwamen. Ik begrijp deze cijfers niet goed. Die licht u eruit, maar ik kan ze niet zo plaatsen. Wat betreft het totale aantal overtredingen van de inlichtingenplicht ging het in 2010 om, uit mijn hoofd, 111 miljoen. In 2011 ging het om, uit mijn hoofd, 156 miljoen. Daar zat dus een forse groei in.

De heer **Azarkan**:

Het gaat me niet zozeer om dat bedrag. Het gaat mij om wat u zelf schrijft, namelijk dat het gaat om een kleine maar groeiende groep fraudeurs. Die "groeiende groep fraudeurs" haal ik niet uit de toen beschikbare cijfers. In 2008 waren het er 70.750. Dat aantal daalt in 2009 naar 65.000 en in 2010 daalt het naar 62.000.

De heer **Kamp**:

Ja, u ziet een verschil tussen wat wij aan de Kamer hebben laten weten en ... U haalt die informatie uit een brief aan de Kamer, begrijp ik? Of staat dat in de memorie van toelichting?

De heer **Azarkan**:

Even kijken. U heeft daar een mapje als het goed is. Nu zit ik heel even te kijken waar dat staat. Dat zit in de memorie van toelichting, bijlage J voor u.

De heer **Kamp**:

Ja, daar staat dus in dat het een groeiende groep was. U zegt dat uit de cijfers blijkt dat die groei er niet in zat, maar blijkt dat ook uit de memorie van toelichting?

De heer **Azarkan**:

Nee, u schrijft zelf in reactie op de Raad van State dat een kleine maar groeiende groep fraudeurs zich schuldig maakt aan benadeling met steeds grotere bedragen. De vraag is: waar blijkt dat uit? Uit de informatie die wij tot ons hebben genomen, blijkt dat dat aantal juist daalde. In 2008 was het 70.750 en in 2010 was het 62.970. Ook het aantal fraudeurs met boetes hoger dan €25.000, dus die hardnekkige groep die met steeds grotere bedragen fraudeert, neemt af. Dan is de vraag dus hoe u op basis van die cijfers tot de conclusie komt dat het steeg.

De heer **Kamp**:

Ik weet het niet ... U vergelijkt twee zaken en komt tot een conclusie. Dat is uw goed recht. Van mijn kant zeg ik dat er van 2010 op 2011 een flinke stijging zat in het totaal. Hoe die verdeling precies zat met grotere fraudeurs en kleinere fraudeurs, weet ik niet. Bovendien is wat wij weten over grote en kleine fraudeurs alleen maar dat deel wat wij hebben kunnen vaststellen. Er is een heleboel dat we niet hebben kunnen vaststellen.

De heer **Azarkan**:

Ja, maar als u het niet kunt vaststellen ... U schrijft dat een kleine maar groeiende groep fraudeurs zich schuldig maakt. Dat schrijft u zelf. Waar baseerde u dat dan op?

De heer **Kamp**:

Dat weet ik niet. U vergelijkt een tekst die wij in het nader rapport hebben gezet, begrijp ik, met een tekst in de memorie van toelichting. U zegt dat daar een verschil tussen zit. Nou, dat is betreurenswaardig en het is aan u om dat vast te stellen en te beoordelen.

De heer **Azarkan**:

Ja, u stuurt zelf deze cijfers in de memorie van toelichting mee. Ik probeer dan te begrijpen hoe dat optelt tot de onderbouwing dat, nogmaals, een kleine groep fraudeurs groter wordt en het ook hogere bedragen zijn. Dat halen wij als commissie in ieder geval niet uit de cijfers.

De heer **Kamp**:

Nee, maar meneer Azarkan, u vraagt mij nou hoe dat precies zit, maar die memorie van toelichting is 70 pagina's en dat nader rapport is 10, 15 pagina's; ik weet het niet precies. Dat speelde zich twaalf jaar geleden af. U vraagt mij nou hoe het precies zit ... Ja, ik doe mijn best, maar ik weet niet alles.

De heer **Azarkan**:

Nee, dat begrijp ik. Het is natuurlijk cruciaal dat de Raad van State zich daarover uitlaat en in eerste instantie zelf de vraag stelt of de noodzakelijke maatregel, de fraudewet, goed is onderbouwd en of die doet wat die moet doen. Daar stellen ze vragen over. Dat is daarvan de onderbouwing.

De heer **Kamp**:

Ja, maar wat u er nu uithaalt, wil absoluut niet zeggen dat het niet nodig was en dat het niet hoefde te gebeuren. Daar hebben we al een heleboel over gewisseld.

De heer **Azarkan**:

Zeker.

De heer **Kamp**:

De informatie die je geeft aan de Raad van State en de Tweede Kamer moet correct en consistent zijn. Als dat een keer niet het geval is, dan is dat jammer.

De heer **Azarkan**:

De doelgroep van de fraudewet is breder dan de relatief kleine groep. U verwijst naar die "hardnekkige fraudeurs". Onder de fraudewet krijgen ook burgers waarbij het gaat om kleine bedragen of die eenmalig de inlichtingenplicht niet nakomen een boete. Als ik het goed begrijp, dan zegt u: er is een kleine groep mensen die hardnekkig fraude pleegt en als oplossing wil ik een boete voor iedereen, ook voor kleine vergrijpen. Iedereen krijgt dan een boete.

De heer **Kamp**:

Nee, ik wil niet dat iedereen een boete krijgt. Ik wil graag dat iedereen goede informatie geeft. De overheid is voor het verstrekken van uitkeringen afhankelijk van de verkregen informatie. Als mensen dan verkeerde informatie geven, als bovendien bij een toetsing wordt vastgesteld dat dat verwijtbaar is en de ernst van de situatie, van de overtreding, is beoordeeld,

en als er ook nog wordt vastgesteld dat er geen dringende redenen zijn om af te zien van een boete, dan vind ik dat er een boete moet volgen, niet met de bedoeling om boetes uit te delen, maar om ervoor te zorgen dat er niet gefraudeerd wordt en dat de goede informatie verstrekt wordt.

De heer **Azarkan**:

Dank. Ik geef het woord aan de voorzitter, mevrouw Belhaj.

De **voorzitter**:

De Raad van State was ook kritisch over de effectiviteit van strengere sancties. Zij adviseren om de stelling dat zwaarder straffen preventief werkt op de nakoming van de inlichtingenplicht beter te onderbouwen. Waar was het op gebaseerd dat de maatregelen van fraudebestrijding ook in de praktijk zouden werken?

De heer **Kamp**:

Kijk, als overheid ben je afhankelijk van de informatie die je krijgt van mensen die een uitkering willen of een toelage hebben. Het verstrekken van die uitkering gebeurt met belastinggeld, premiegeld, dat jou is toevertrouwd. Je moet dan wel op de informatie kunnen afgaan. Je moet er ook voor zorgen dat mensen weten dat er een sanctie volgt als ze niet de juiste informatie geven of geen informatie geven terwijl dat wel moet gebeuren. Als mensen iets niet mogen doen, iets niet verkeerd mogen doen, maar er geen reële sanctie volgt, dan is het heel logisch dat er geen preventie werking van uitgaat. Ook voor allerlei andere dingen, zoals verkeersovertredingen en noem het maar op, geldt: als je je niet aan de regels houdt, volgt er een sanctie. Dat is ook hier van belang. Ik heb dus moeten vaststellen dat er geen of onvoldoende sancties werden gegeven over een brede linie. De overtuiging was dat de regels beter nageleefd zouden worden als we die sanctie wel zouden invoeren.

De **voorzitter**:

Ja, het is heel helder waarom u het belangrijk vindt, wat uw mening erover is en waarom u het goedvond om maatregelen te treffen, maar de vraag is eigenlijk de volgende. Als je maatregelen treft, wil je natuurlijk wel weten of ze werken. Dus was er ergens een soort wetmatigheid dat het goed gaat werken als je strengere straffen of sancties doorvoert?

De heer **Kamp**:

Moet ik hier nu aangeven dat, als je geld vraagt van de overheid, je verkeerde informatie geeft ...

De **voorzitter**:

Nee, nee, meneer Kamp.

De heer **Kamp**:

... dan geld krijgt en daar geen boete op zit, dat slechter is dan wanneer er wel een boete op zit? Als er wel een boete op zit, gaat daar een preventieve werking van uit en bereik je dat er minder verkeerde informatie wordt gegeven. Dat zijn toch dingen die, denk ik, voor iedereen logisch zijn?

De **voorzitter**:

Voor iedereen logisch zijn?

De heer **Kamp**:

Ja, dat lijkt mij.

De **voorzitter**:

Ja, dat lijkt ú inderdaad. Ik denk dat we langs elkaar heen praten. Het gaat niet over welke overtuiging je hebt of dat je het belangrijk vindt dat mensen niet mogen frauderen. Mijn vraag is eigenlijk waarop gebaseerd is dat het werkt als je zwaardere straffen invoert. Als je maatregelen neemt en strenger gaat straffen, zijn er misschien ook wel tien andere maatregelen die effectiever zouden kunnen zijn.

De heer **Kamp**:

Nou, we hebben aangegeven, ook in onze memorie van toelichting, dat in een andere situatie ook gebleken is – ik zou even op moeten zoeken welke dat ook alweer precies is – dat als je met effectieve sancties komt, het resultaat is dat het aantal overtredingen minder is. Ik geloof dat het ging om de arbeidsregelingen. Dat betreft dan werkgevers. We hebben tot nu toe alleen gesproken over burgers, maar het fraudebeleid betreft ook bedrijven.

De **voorzitter**:

Zeker.

De heer **Kamp**:

Als het ging om overtreding van de arbeidswetregels, dan was het gevolg van effectiever sanctioneren dat er veel minder overtredingen plaatsvonden. Dat voorbeeld hebben wij ook aangereikt, geloof ik.

De **voorzitter**:

Ja. Ik zal u helpen. De heer De Krom verwees naar de Vreemdelingenwet en

naar verkeersovertredingen. Die werden een beetje als casus gezien waaruit zou blijken dat zwaarder straffen preventief werkt. Dat zegt u eigenlijk ook. "We hadden andere voorbeelden en toen dachten we: we gaan het ook hierop toepassen."

De heer **Kamp**:

Ik had het over de Wet arbeid vreemdelingen. Dat is een van de wetten waar werkgevers zich aan moeten houden.

De **voorzitter**:

Precies.

De heer **Kamp**:

Daar is dus het sanctieregime verscherpt, met het gewenste resultaat.

De **voorzitter**:

Zou het nog uitmaken op welk beleidsterrein je het toepast? Kan het dan een hele andere uitwerking hebben?

De heer **Kamp**:

Als je praat over uitkeringen en toeslagen moet je extra voorzichtig zijn.

De **voorzitter**:

Waarom?

De heer **Kamp**:

Omdat het vaak mensen zijn in kwetsbare omstandigheden. Je bent je werk kwijt en je krijgt een WW-uitkering. Je hebt geen inkomen en je hebt een bijstandsuitkering. Je kinderen gaan naar de opvang terwijl je een laag inkomen hebt, dus daar moet je in ondersteund worden door de overheid. Dat betekent voor de verantwoordelijkheid van de overheid naar de burgers toe dat je verantwoord optreedt en rekening houdt met de omstandigheden. Vandaar dat wij dat ook zo hebben geregeld in de fraudewet.

De **voorzitter**:

Maar wat zegt u nu eigenlijk als deze mensen zich in deze situatie bevinden?

De heer **Kamp**:

Dat daar een extra reden is voor de overheid om verantwoord te handelen.

De **voorzitter**:

Verantwoord te handelen. Bedoelt u daarmee zwaarder straffen of bedoelt u iets anders?

De heer **Kamp**:

Nee, wat ik bedoel ...

De **voorzitter**:

Ik vraag het oprecht omdat ik het over zwaarder straffen had.

De heer **Kamp**:

Waar ik het over heb, is dat je met mensen die in moeilijke omstandigheden verkeren, extra voorzichtig bent, dat je dan goed rekening houdt met alle omstandigheden en dat je als er geen sprake is van verwijtbaarheid of van bijzondere, dringende redenen, ook afziet van een boete.

De **voorzitter**:

Weer even terug naar waar we begonnen. Die maatregelen van fraudebestrijding en de vraag in welke mate die zouden werken in de praktijk, waren dus eigenlijk gebaseerd op andere casussen en voorbeelden waar dat gewerkt heeft.

De heer **Kamp**:

Ja, met natuurlijk het algemene gevoel dat je hebt dat het helpt dat je, als iets verboden of geboden is, een sanctie legt op het overtreden van dat verbod of gebod.

De **voorzitter**:

Maar waar staat dat, meneer Kamp?

De heer **Kamp**:

Dat is het algemene gevoel.

De **voorzitter**:

Waar staat dat dat zo is?

De heer **Kamp**:

Nou, dat is mijn algemene gevoel, dat is het algemene gevoel van de mensen in het land, blijktens de ...

De **voorzitter**:

Van álle mensen in het land?

De heer **Kamp**:

Niet alle mensen. Ik heb percentages genoemd, die bij de behandeling van het wetsvoorstel in de Kamer aan de orde kwamen. Als iets niet mag, je het toch doet en er geen boete op zit, dan is dat minder verstandig dan wanneer iets niet mag en er wel een boete op zit. Dan kun je bereiken dat er minder dingen gedaan worden die niet mogen. Ik begrijp ook niet goed dat ik dat moet uitleggen.

De **voorzitter**:

Het ging even over wat het effect is. Dan vraag ik aan u waar dat vandaan komt. Dan zegt u: het is mijn gevoel dat dat werkt; als mensen iets doen wat niet mag en je ze zwaardere straffen geeft, dan heeft dat een preventieve werking. Vervolgens betreft u dat onderzoek van de beleving van mensen of ze het belangrijk vinden dat fraude wordt bestreden erbij, maar dat zijn eigenlijk twee losse dingen. Dat onderzoek gaat er niet over dat mensen ervan overtuigd zijn dat het wel gaat werken als je mensen maar zwaarder straft. Dat is gewoon uw eigen overtuiging.

De heer **Kamp**:

Mensen vinden dat er niet gefraudeerd moet worden. Mensen vinden dat als er wel gefraudeerd wordt, het fraudebedrag terugbetaald moet worden. Mensen vinden ook dat er bestraft moet worden.

De **voorzitter**:

Dat is helder.

De heer **Kamp**:

Mensen denken ook dat dat helpt.

De **voorzitter**:

Ja, maar het ging natuurlijk over de vraag of dat uiteindelijk ook zo ís en waar dat op gebaseerd is. Maar daar heeft u zeker antwoord op gegeven.

Ik ga door met de volgende vraag. Waaruit bleek dat een 100% boete bovenop een terugvordering zou bijdragen aan de naleving door burgers? Dit ligt een beetje in het verlengde van waar we het net over hadden.

De heer **Kamp**:

Die 100% boete op zichzelf komt niet uit de lucht vallen. In de fiscaliteit had je al een 100% boete. Kijk, er is op een gegeven moment sprake van een verwijtbare overtreding van de inlichtingenplicht als gevolg waarvan er ten onrechte een uitkering is uitbetaald of een toeslag is verleend. Op het moment dat zoiets gebeurt, dan is het om te beginnen nodig dat het bedrag dat ten onrechte is verkregen, wordt terugbetaald. Dat is geen boete, dat is geen straf; dat is gewoon het rechtzetten van de situatie. Maar behalve dat je iets rechtzet, moet er ook een straf gegeven worden, is de redenering in de fraudewet. Voor die straf hebben we voor 100% gekozen, ook in overeenstemming met wat er in de fiscaliteit al speelde. Dat betekent dus dat, als je voor €600 fraudeert, als het verwijtbaar is en als er geen dringende redenen zijn om van die boete af te zien, je geen €10.000 boete krijgt maar €600 boete.

De **voorzitter**:

En waarom dan geen €100 boete?

De heer **Kamp**:

Het is de bedoeling dat de boete die gegeven wordt, het gewenste effect heeft. Het gewenste effect is dat er niet gefraudeerd wordt. De inschatting is dat bij een boete die overeenkomt met het bedrag dat gefraudeerd is, het gewenste effect wordt bereikt.

De **voorzitter**:

Het ging mij om de gradaties. Je kunt kiezen voor 100%, voor 50% of voor 20%. Waar zou nou uit blijken dat 100% goed werkt?

De heer **Kamp**:

Dat sluit aan bij wat er in de fiscaliteit al gebeurt.

De **voorzitter**:

Ja, dat zei u al. Kunt u daar iets meer over vertellen, want bij mij gaat er even geen belletje rinkelen. Waar verwijst u precies naar?

De heer **Kamp**:

Als je met de fiscus te maken hebt en daar gefraudeerd hebt, dan wordt daar een boete van 100% opgelegd.

De **voorzitter**:

Oké. En het was uw persoonlijke ervaring dat dat heel effectief was.

De heer **Kamp**:

Niet persoonlijk, maar dat is iets wat ook in de stukken staat.

De **voorzitter**:

Welke stukken?

De heer **Kamp**:

Ik begrijp dat u inmiddels 500.000 stukken heeft.

De **voorzitter**:

700.000.

De heer **Kamp**:

Hoeveel?

De **voorzitter**:

700.000.

De heer **Kamp**:

Aha. Ik weet niet precies in welk stuk dat staat.

De **voorzitter**:

Ik begrijp dat u zegt "dat staat ergens", maar voor ons is het heel belangrijk om ... Wij willen natuurlijk dingen verifiëren. Het wordt een beetje ingewikkeld als het "ergens" staat. Dat begrijp ik, maar wij doen natuurlijk onderzoek en we willen zo feitelijk mogelijk weten waar dat dan staat.

De heer **Kamp**:

Wat wilt u precies weten op dit punt? Wilt u dat nog een keer zeggen?

De **voorzitter**:

Ik vroeg aan u waar dat vandaan kwam. Toen zei u: uit de fiscaliteit.

De heer **Kamp**:

Waar die 100% vandaan komt?

De **voorzitter**:

Ja, en toen gaf u aan dat het uit de fiscaliteit komt.

De heer **Kamp**:

Ik heb gezegd dat dat aansluit bij wat er in de fiscaliteit gebeurt. Wat ik heb

willen zeggen, is dat ik denk dat als er fraude is en je een boete geeft die gelijk is aan het fraudebedrag, daar vervolgens de gewenste effectieve, preventieve werking van uitgaat.

De **voorzitter**:

Oké. In reactie op het Raad van Stateadvies stelt u dat het kabinet verwacht dat sancties bij uitkeringsfraude een positief effect zullen hebben op het naleven van de inlichtingenplicht, omdat sancties bij het niet nakomen van re-integratieverplichtingen een positief effect hebben op uitstroom naar werk. Waarom vergelijkt u het naleven van de inlichtingenplicht met het naleven van de re-integratieplicht?

De heer **Kamp**:

Waarom niet?

De **voorzitter**:

Oké. Daarnaast waren gemeenten niet overtuigd van de financiële effectiviteit van het wetsvoorstel. In een brief aan het ministerie staat dat het ministerie verwachtte dat de fraudewet meer zou opbrengen dan ze kostte, maar gemeenten stellen dat dit "geenszins het geval is". Zij verwachtten dat de kosten voor de uitvoeringslasten – dus om het uit te voeren – en schuldhulpverlening die eruit voort kunnen komen, door financiële problemen van burgers, hoger uit zouden vallen. Weet u nog wat u heeft gedaan met deze kritiek?

De heer **Kamp**:

Ik denk dat als de gemeentes duidelijk kunnen maken dat de uitvoeringskosten hoger zijn dan de bedragen die ze krijgen voor de uitvoering van de bijstandswet, daar rekening mee gehouden wordt en de bedragen vervolgens worden aangepast. Volgens mij zijn ook in dit verband die bedragen aangepast.

De **voorzitter**:

Ik weet niet of dat in dit geval inderdaad is gebeurd. U stelde dat het meer zou opbrengen dan het kostte, maar die gemeentes zeggen dus dat dat niet zo is. Dus met alle uitvoering erbij, alle aandacht, alle handhaving, alle controles, kost het meer dan wat men feitelijk kan ...

De heer **Kamp**:

Besparen.

De **voorzitter**:

Ja, "besparen". Dat is inderdaad een formulering.

De heer **Kamp**:

Het is de plicht van de overheid om ervoor te zorgen dat als je belastinggeld uitgeeft in de vorm van uitkeringen of toeslagen, dat geld dan terecht komt bij mensen die daar volgens de wet en de regels recht op hebben. Ik vind die uitvoeringskosten dus heel belangrijk. Ik wil daar best over praten, maar hoe hoog die uitvoeringskosten ook zijn, het blijft overeind staan dat je er altijd voor moet zorgen dat je mensen recht doet, dat je ze geeft waar ze recht op hebben en je ze niet iets geeft waar ze geen recht op hebben en wat ze verwijtbaar hebben aangevraagd.

De **voorzitter**:

Dus u zegt eigenlijk: al zou het meer kosten dan het zou opleveren als je dat geld weer terughaalt, maakt dat niet uit, want het principe is dat je niet moet willen dat mensen fraude plegen.

De heer **Kamp**:

Nou, die situatie doet zich niet voor. Als je als overheid effectief bent in fraudebestrijding en je kunt voorkomen dat er fraude gepleegd wordt, dan worden er dus niet ten onrechte toeslagen en uitkeringen gegeven. Er worden dan ook geen te hoge toeslagen en uitkeringen gegeven. Daarmee zul je per saldo natuurlijk besparingen realiseren. Die zullen altijd lager zijn dan de uitvoeringskosten.

De **voorzitter**:

Ja, dus dan kost het meer om het te doen dan het je oplevert.

De heer **Kamp**:

Nee, ik bedoel te zeggen dat het juist meer oplevert dan het kost.

De **voorzitter**:

Ja, maar de gemeentes gaven duidelijk aan dat dat dus niet het geval was bij de uitvoering ervan.

De heer **Kamp**:

De uitvoeringskosten van de gemeentes worden gecompenseerd door de rijksoverheid. Als je met fraudebestrijdingsbeleid kunt bereiken dat er minder wordt gefraudeerd, levert dat per saldo natuurlijk winst op: winst in

de vorm van rechtvaardigheid en winst in de vorm van financiële besparingen.

De **voorzitter**:

U was het dus niet eens met deze kritiek. Ik geef het woord aan de heer Azarkan.

De heer **Azarkan**:

Dank, voorzitter. Meneer Kamp, u gaf aan dat de groep mensen in de bijstand, in de sociale zekerheid, kwetsbaar is en dat we daar goed en zorgvuldig naar moeten kijken. U gaf ook aan dat die 100% boete werd gegeven in de fiscaliteit, dus aan de kant van de belastingen. Zijn dat dan dezelfde groepen mensen?

De heer **Kamp**:

De vraag stellen ... Het is een retorische vraag van u, meneer Azarkan. Mensen in de bijstand zijn niet dezelfde mensen die fraude plegen in de fiscaliteit. Door de bank genomen zijn dat verschillende groepen.

De heer **Azarkan**:

Gaf dat nog aanleiding om die 100% boete misschien op 60% of 70% te zetten?

De heer **Kamp**:

Nee, want als iets verwijtbaar is, als je verwijtbaar geld hebt gekregen van de overheid op basis van verkeerde informatie van jouw kant, dan moet dat ook bestraft worden op een gevoelige manier. Die straf in de fraudewet is gelijk aan het bedrag waarvoor gefraudeerd is. Ik denk dat dat goed met elkaar in evenwicht is. Je fraudeert voor €1.000 en je krijgt een boete van €1.000.

Het volgende is natuurlijk ook van belang. Het is niet zo dat alleen ik die beoordeling heb gemaakt. Die beoordeling is door de wetgever gemaakt. Dat betekent dat het kabinet die beoordeling heeft gemaakt. Dat is met een wetsvoorstel naar de Tweede Kamer gegaan. De Tweede Kamer heeft dat wetsvoorstel, ook in de periode dat het kabinet demissionair was, behandeld. Vervolgens heeft die het wetsvoorstel aanvaard. Daarna is het in de Eerste Kamer behandeld. Daar is het ook aanvaard. De wetgever heeft alles gezien, onder andere wat de gemeenten, de Raad van State en al degenen die hebben willen reageren, hebben gezegd. Vervolgens heeft de wetgever de conclusie getrokken dat dit de juiste aanpak was.

De heer **Azarkan**:

Helder. Wij proberen met u, met elkaar, in het verhoor vast te stellen hoe dat allemaal gegaan is.

Nou wilde u met de fraudewet ook de aangiftegrens verhogen, van €10.000 naar €50.000. Dat betekende dat iedereen met een boete tot €50.000 een bestuursrechtelijke procedure zou krijgen in plaats van een strafrechtelijke behandeling. Hierdoor zouden meer zaken via het bestuursrecht en minder zaken via het strafrecht worden behandeld. Klopt dat?

De heer **Kamp**:

Ja.

De heer **Azarkan**:

Wat is nou precies het verschil tussen iets tot €10.000 afdoen via het bestuursrecht en wat daarna in het strafrecht zat? Wat was die verhoging? Wat is dat precies, dat verschil?

De heer **Kamp**:

Het ging erom om zo veel mogelijk in de bestuursrechtelijke sfeer af te doen, omdat je dan onmiddellijk kunt reageren. Naarmate je snel reageert, bereik je ook het grootste preventieve effect. Dus als duidelijk is dat je snel een hoge boete krijgt als je in de sfeer van de sociale zekerheid fraudeert, gaat daar een grote preventieve werking van uit. Als je bij het Openbaar Ministerie en vervolgens bij de rechter terechtkomt, zit er een lange periode tussen het moment dat het feit gepleegd is en het uiteindelijk vastgesteld krijgen van een straf. In de bestuursrechtelijke sfeer kun je veel sneller handelen.

De heer **Azarkan**:

U zegt eigenlijk: wij konden die boetes sneller opleggen en we hoefden niet te wachten omdat men in de rij ging staan bij de rechter. Dat duurde te lang.

De heer **Kamp**:

Ja. Het is ook moeilijk voor de rechter om dat allemaal te verwerken. Ik heb al gezegd dat het om 80.000 à 90.000 gevallen per jaar ging.

De heer **Azarkan**:

Wat waren de gevolgen van deze verschuiving voor burgers die een beroep deden op sociale zekerheid?

De heer **Kamp**:

Welk besluit bedoelt u?

De heer **Azarkan**:

Het besluit waarbij u zegt: normaal gesproken komt er een rechter aan te pas als het boven de €10.000 is, en nu mag een uitvoeringsorganisatie, bijvoorbeeld de Sociale Verzekeringsbank, een gemeente of het UWV tot €50.000 een boete opleggen. Wat betekent dat voor een burger?

De heer **Kamp**:

Dat betekent dat die burger in meerdere gevallen rechtstreeks met de overheid te maken krijgt voor de afdoening van het feit.

De heer **Azarkan**:

Nou kun je ook zeggen dat het in dat bestuursrecht voor de burger ook lastiger is.

De heer **Kamp**:

Ik weet niet wat lastig is. Het gaat dus om de gevallen waarin er een overtreding is geweest van de inlichtingenplicht, waarin er verwijtbaarheid is vastgesteld, waarin er geen dwingende redenen zijn geconstateerd en er dus een boete is opgelegd. Dat gebeurde dus al tot een bepaald bedrag. Nu gebeurt het tot een hoger bedrag. De reden dat we dat gedaan hebben, is dat we graag wilden dat er snel resultaat werd bereikt, niet in de zin van snel veel boetes opleggen, maar in de zin van snel minder fraude krijgen.

De heer **Azarkan**:

Maar als het om hogere bedragen gaat, lijken waarborgen ook verstandig, want dan is de impact op groepen mensen groot, ook als dat misschien ten onrechte is. Het strafrecht biedt waarborgen die het bestuursrecht niet heeft.

De heer **Kamp**:

Nee, het gaat niet om de impact op een groep maar om de impact op een individu. De impact op dat individu is in de fraudewet goed geregeld. We hebben er net al over gesproken op welke manier dat gedaan is. Daar zijn nog een aantal andere aspecten van te noemen. Als er fraude in de bijstand plaatsvindt, dan kun je voor een periode van drie maanden geen uitkering krijgen, maar er is dan wel geregeld dat in die periode de huurtoeslag, het kindgebonden budget en de zorgtoeslag doorlopen. Je kunt ook een leenbijstand krijgen in die periode. Er zijn dus op allerlei manieren

waarborgen ingebouwd door de overheid om ervoor te zorgen dat je mensen niet onnodig raakt, maar wel zo veel mogelijk preventief resultaat bereikt.

De heer **Azarkan**:

Nou kan in het strafrecht alleen een rechter vaststellen dat je een fraudeur bent. Dat moet wettelijk en overtuigend bewezen zijn. In het bestuursrecht – dat kan nu dus van €10.000 tot €50.000 – kan er gesteld worden: u bent fraudeur en u moet nu €40.000 terugbetalen. Dan is het aan de burger om te gaan bewijzen dat dat niet zo is.

De heer **Kamp**:

Er wordt niet gezegd: "U bent een fraudeur." Er wordt gezegd: "U had bepaalde informatie moeten geven. U heeft die informatie niet gegeven of u heeft verkeerde informatie gegeven. De manier waarop u dat gedaan heeft, is verwijtbaar. Er zijn geen bijzondere omstandigheden, dus u krijgt een boete." Zo was dat voor een deel al op papier. Zo is dat ook bij andere zaken waar de overheid mee te maken heeft. Het is onmogelijk om dat grote aantal zaken waar de overheid mee bezig is ... Ik noemde al de 15 miljoen beschikkingen als het over de toeslagen gaat, de 9,5 miljard die verdeeld wordt over 6,5 miljoen huishoudens. Dat soort aantallen kan de rechterlijke macht onmogelijk aan. Als je daar verantwoordelijk voor bent, moet je er als overheid voor zorgen dat je het ook op zo'n manier aanpakt dat het uitvoerbaar is en de rechter en het Openbaar Ministerie uit de voeten kunnen met wat er overblijft.

De heer **Azarkan**:

Was het voor u überhaupt een overweging bij die verhoging van €10.000 naar €50.000 om te kijken wat dan de positie is, gegeven het feit dat dat in het strafrecht beter gewaarborgd is? Is dat nog iets wat u overwogen heeft?

De heer **Kamp**:

Wat wij overwogen hebben, is dat er als gevolg van de systematiek van de fraudewet, zorgvuldig opgetreden werd en dat er met de belangen van de mensen op verschillende momenten en in verschillende vormen voldoende rekening gehouden werd.

De heer **Azarkan**:

Ja, u heeft dat een aantal keren aangegeven. Dat zijn die waarborgen: verwijtbaarheid, in welke omstandigheid, de ernst et cetera. Klopt dat?

De heer **Kamp**:

Ja, maar ook dat als je uiteindelijk in de bijstandswet terechtkomt of blijft, je niet een onbeperkte periode zonder inkomen komt te zitten. Nee, het gaat om een periode van maximaal drie maanden, waarbij dan vervolgens nog een aantal waarborgen zijn ingebracht zoals u ze net heeft genoemd – de drie toeslagen die overeind blijven – en ook de mogelijkheid van leenbijstand. Er is dus gewoon een zorgvuldig geheel van gemaakt. En wat betreft die zorgvuldigheid is de hele wetgever tot de conclusie gekomen dat dat inderdaad het geval was.

De heer **Azarkan**:

Helder. Daarnaast wilde u ook het strafrecht aanscherpen door voor boetes van boven de €50.000 een gevangenisstraf te eisen. Op dat moment lag die grens nog op €70.000. Waarom wilde u dat in het strafrecht ook aanscherpen?

De heer **Kamp**:

Ik vond, het kabinet vond dat wat geregeld was in de fraudewet, vervolgens ook zou moeten aansluiten bij wat er gebeurde op het ministerie van destijds Veiligheid en Justitie, tegenwoordig Justitie en Veiligheid. Dat betekende dat het besluit van het kabinet over een aantal wijzigingen die werden doorgevoerd in de sociale zekerheid, vervolgens ook een vertaling moest krijgen in datgene wat justitie deed. Dat was wat ik wilde, maar wat ook het kabinet wilde en wat uiteindelijk ook gebeurd is.

De heer **Azarkan**:

Als u zegt dat het kabinet het wilde, wilde u specifiek het dan ook? Waarom zegt u dat "het kabinet" het wilde? Daar ga ik van uit: als u het wilt, is dat namens het kabinet.

De heer **Kamp**:

We praten over de fraudewet, hè. De fraudewet, een wet, is van de wetgever en de wetgever is de regering, maar in feite is dat in de praktijk natuurlijk het kabinet en aan de andere kant de Tweede Kamer en de Eerste Kamer. Die zijn samen de wetgever. Dus tja, u spreekt mij aan en ik geef antwoord, en ik was ook de eerstverantwoordelijke als minister, maar uiteindelijk is het wetsvoorstel dat naar de Tweede Kamer gaat, natuurlijk een voorstel van de regering.

De heer **Azarkan**:

Zeker. Dat is me volstrekt helder. U wordt ook verhoord in uw rol als

eerstverantwoordelijke. Het viel mij op dat u zei "het kabinet vond". Ik zoek daar verder niks achter.

Het ministerie van Veiligheid en Justitie – u begon er al over – stelde dat rechters dit niet proportioneel zouden vinden, omdat uitkeringsfraude dan strenger werd aangepakt dan sommige vormen van geweld. Vond u de aanscherping zelf proportioneel?

De heer **Kamp**:

Ja, ik vond de aanscherping proportioneel.

De heer **Azarkan**:

Waarom vond u dat?

De heer **Kamp**:

Omdat wij steeds een relatie hebben gelegd tussen de ernst van de overtreding en de boete. Als je voor €600 fraudeert, krijg je €600 boete. Fraudeer je voor €10.000, dan krijg je €10.000 boete. Dat is heel logisch, vind ik.

De heer **Azarkan**:

Maar daar gaat het niet ... Ik was aangekomen bij het deel waarbij er gezegd werd: boven de €50.000 scherpen we het ook aan; dan zou er een gevangenisstraf moeten komen. Dat is wat ik u vroeg. Ik vroeg niet naar de verhouding tussen het benadelingsbedrag en het bedrag als boete.

De heer **Kamp**:

Maar het was niet zo dat justitie alleen maar boven die €50.000 kon optreden. Er zijn ook zeker situaties denkbaar beneden die €50.000 waarin er toch strafrechtelijke vervolging plaatsvindt. Dat gebeurde ook.

De heer **Azarkan**:

Meneer Kamp, het gaat mij er specifiek om waarom u zelf aangaf dat het verstandig was om al vanaf €50.000 in plaats van €70.000 een gevangenisstraf te willen eisen.

De heer **Kamp**:

Wij vinden dat ... Wij vonden dat, ik vond dat op het moment dat je ophoudt met het opleggen van bestuursrechtelijke boetes, het in een andere sfeer terecht komt. Die andere sfeer is dan dat er een gevangenisstraf gegeven kan worden. Dat is het verschil tussen het bestuursrecht en het inschakelen van

het Openbaar Ministerie en de rechter. In dat laatste geval kan er een gevangenisstraf gegeven worden. Ik denk dat als er sprake is van zodanige situaties waarin er zo veel gefraudeerd is, je het niet meer kunt afdoen in de bestuursrechtelijke sfeer, ook niet nadat die is aangepast in de fraudewet. Dan is het terecht dat je geconfronteerd wordt met een gevangenisstraf.

De heer **Azarkan**:

Ja. Het UWV, het ministerie van Veiligheid en Justitie en de Raad van State waren kritisch over de verschuiving van het strafrecht naar het bestuursrecht. Het UWV twijfelde aan de proportionaliteit van sancties in het bestuursrecht, zo van: zijn ze niet te hoog? Waarom hield u ondanks de kritiek van deze partijen vast aan de verschuiving?

De heer **Kamp**:

Kijk, als je uitvoering hebt van nieuw beleid, komen er uitvoeringstoetsen. Dat is ook gebeurd: UWV, SVB en de gemeenten hebben allemaal gereageerd. Die reacties waren op hoofdlijnen positief, waarbij er een aantal opmerkingen zijn gemaakt waaraan tegemoetgekomen kon worden. Er waren ook andere opmerkingen die als minder zwaar werden gezien, maar de conclusie van bijvoorbeeld de Sociale Verzekeringsbank was dat het uitvoerbaar was en de conclusie van de Belastingdienst was ook dat het uitvoerbaar was. Dus de reacties die we kregen, waren niet zodanig dat ze aanleiding gaven tot andere wijzigingen dan die we al getroffen hadden.

De heer **Azarkan**:

U geeft aan dat u niets heeft gedaan met de kritiek. Klopt dat?

De heer **Kamp**:

Nee, dat zeg ik helemaal niet. Bijvoorbeeld de Raad van State had op drie punten principiële bezwaren. Ze hebben vonden de preventieve last onder dwangsom die in het wetsvoorstel stond, niet kunnen. Nou, die hebben we eruit gehaald. Ze hebben gezegd dat uitsluiting van het recht op uitkering ...

De heer **Azarkan**:

Eén ogenblik, meneer Kamp. U gaat terug naar een aantal opmerkingen die specifiek gaan over de fraudewet. Waar ik u naar vraag, gaat specifiek over de verschuiving van die €10.000 naar €50.000, van het bestuursrecht naar het strafrecht.

De heer **Kamp**:

Ja.

De heer **Azarkan**:

Daar hadden het ministerie van Veiligheid en Justitie, de Raad van State, het UWV kritiek op. Het UWV zei: is het nog wel proportioneel als die sancties van tussen de €10.000 en €50.000 door ons opgelegd kunnen worden? Want daarvóór konden zij maar tot €10.000 gaan.

De heer **Kamp**:

Ja, u leest dat in de reactie van het UWV. Ik heb die hier bij de hand. ... Ik zie dat niet staan, dus misschien kunt u dat even eruit halen. Ik zie hier wel staan: tot mijn genoegen kunnen we constateren dat ehm ... Nee. Ik zie als conclusie staan bij het UWV dat het wetsvoorstel uitvoerbaar en handhaafbaar is. Dat is wat UWV zegt. Wat u zegt, kan ik zo niet plaatsen.

De heer **Azarkan**:

Nee. Ik ga met u verder naar de Raad van State. Die adviseert over de verschuiving van strafrecht naar bestuursrecht. Die gaf aan: als het speelveld oneerlijker wordt, zie dan af van griffierechten, dus als men via het bestuursrecht dat soort sancties opgelegd krijgt en de boetes oplopen tot €50.000, geef dan aan dat die griffierechten niet van toepassing zijn. Dan zou een burger dus een minder hoge drempel hebben om zich te verweren omdat hij die kosten niet hoeft te dragen. Het advies van de Raad van State is: schrap die griffierechten. Dat heeft u niet gedaan. Klopt dat?

De heer **Kamp**:

Het staat me bij – behalve dat u dit zegt, wat ik direct aanneem – dat die griffierechten in stand gebleven zijn, ja.

De heer **Azarkan**:

Ja. Maar nou gaf de Raad van State aan, nogmaals: als u dat verschuift, haal dan die griffierechten weg, dan kunnen burgers zich iets makkelijker verdedigen, want per saldo worden ze op achterstand gezet. Maar u heeft dat niet overgenomen?

De heer **Kamp**:

Wij hebben op alle punten van de Raad van State gereageerd in het nader rapport. Ik heb al die punten uit dat nader rapport zo niet op een rijtje staan na twaalf jaar, dus ik kan u dat zo niet zeggen.

De heer **Azarkan**:

Weet u nog wel waarom u het verstandig vond om die griffierechten te handhaven?

De heer **Kamp**:
Nee.

De heer **Azarkan**:
Dan geef ik het woord aan de voorzitter.

De **voorzitter**:
Ik wil een korte schorsing voorstellen, van ongeveer tien, vijftien minuten.

De vergadering wordt van 15.24 uur tot 15.39 uur geschorst.

De **voorzitter**:
Ik verzoek de griffier om de getuige weer binnen te leiden.

Meneer Kamp, ik heb de vergadering weer geopend en stel voor dat we verdergaan. De commissie wil het nu graag met u hebben over de invloed van de fraudewet op de kinderopvangtoeslag. U heeft daar al kort iets over gezegd. Zoals ik eerder al noemde, verandert de fraudewet ook de fraudeaanpak bij de kinderopvangtoeslag. Mensen die frauderen met de kinderopvangtoeslag, krijgen door de komst van de fraudewet een volledige terugvordering en automatisch een boete van 100% van het fraudebedrag. Waarom was de kinderopvangtoeslag onderdeel van de fraudewet?

De heer **Kamp**:
De kinderopvangtoeslag was geen onderdeel van de fraudewet.

De **voorzitter**:
Dan kom ik daar zo meteen even op terug.

De heer **Kamp**:
Ik wil niet te koud op uw vraag antwoorden, voorzitter. Ondanks het feit dat de kinderopvangtoeslag geen onderdeel van de fraudewet was, was wel besloten dat de systematiek van de fraudewet voor wat betreft de 100% boete en 150% boete in geval van recidive ook toegepast zou worden op de kinderopvangtoeslag. Voor de kinderopvangtoeslag, die werd uitgevoerd door de Belastingdienst, gold de Algemene wet inzake rijksbelastingen. Dat houdt in dat als de Belastingdienst een boete op wil leggen, het een kanbepaling is. Dat gold dus niet voor de fraudewet. UWV, SVB en de gemeenten waren verplicht om een boete te gaan opleggen, met de nuancering die ik net heb genoemd voor wat betreft al dan niet verwijtbaarheid en dringende redenen. Maar verder waren ze dat wel

verplicht. Bij de Belastingdienst met kinderopvangtoeslag was het dus een kan-bepaling.

De **voorzitter**:

Ja. U zegt dat het er niet onder viel, maar dat het wel overeenkomstig was qua boete.

De heer **Kamp**:

Ja.

De **voorzitter**:

We hadden het eerder met u over de taakstelling van 180 miljoen die moest worden gehaald met de nieuwe fraudeaanpak van het kabinet-Rutte I. Was de kinderopvangtoeslag vanaf het begin onderdeel van deze taakstelling?

De heer **Kamp**:

Weet ik niet, mevrouw Belhaj.

De **voorzitter**:

De Belastingdienst is verantwoordelijk voor de uitvoering van de kinderopvangtoeslag. Uit onze informatie blijkt dat de Belastingdienst 10 miljoen euro kon besparen met fraudebestrijding bij de kinderopvangtoeslag. Fraudebestrijding bij kinderopvangtoeslag was daarmee goed voor 10 miljoen van de taakstelling van 180 miljoen. Weet u hoe deze 10 miljoen was opgebouwd?

De heer **Kamp**:

Nee, dat weet ik niet. Ik weet alleen dat de Belastingdienst heeft laten weten dat een en ander uitvoerbaar was. Dat hebben we als reactie van de Belastingdienst gekregen. En hoe het dan precies zat met 10 miljoen of 25 miljoen en wanneer en op welke manier, weet ik op het moment niet.

De **voorzitter**:

U weet niet waar het uit opgebouwd is. Weet u ook niet of u betrokken was bij gesprekken daarover?

De heer **Kamp**:

Ik denk dat die gesprekken vooral ambtelijk hebben plaatsgevonden, maar zulke dingen gebeuren niet zonder betrokkenheid van mij. Ik denk dus dat er op een gegeven moment wel iets bij mij is gekomen waar ik dan een besluit over genomen heb, maar ik weet dat niet.

De **voorzitter**:

U begin ineens over 25 miljoen. Waar komt die vandaan?

De heer **Kamp**:

Ik heb in mijn hoofd dat bij die 180 miljoen op een gegeven moment ook 25 miljoen voor de kinderopvangtoeslag zat, maar ik heb al gezegd dat ik niet precies weet hoe het zit met die bedragen.

De **voorzitter**:

Dus hoe die invulling was? Ja. Wist u dat wel voor die andere bedragen dan? Was er een verschil, waardoor u dit niet weet?

De heer **Kamp**:

Kijk, dit speelde zich af in 2010 en het is nu dertien jaar later. Op het moment dat dit zich allemaal afspeelde, wist ik alles wat ik moest weten. Dat is omdat je eerst, nadat je de brief hebt geschreven naar de Tweede Kamer, een debat krijgt met de Tweede Kamer. Dan worden er dus van alle kanten vragen gesteld over alle dingen die de Kamer belangrijk vindt en daar moet je dan meteen uit je hoofd op reageren. Ik heb vervolgens de behandeling in de Eerste Kamer gehad. Daar doe ik het ook altijd uit mijn hoofd. Daar had ik ook alle informatie die ik nodig had op dat moment beschikbaar, maar nu, dertien jaar later, is dat niet het geval, dus kan ik op zulke vragen niet steeds antwoorden. Ik probeer het zo goed mogelijk te doen, maar het is niet op alle onderdelen mogelijk.

De **voorzitter**:

Bent u ondersteund door een ministerie of Algemene Zaken om u hierop voor te bereiden?

De heer **Kamp**:

Om dit voor te bereiden?

De **voorzitter**:

Ja.

De heer **Kamp**:

Ik heb ondersteuning gekregen van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, maar dat neemt niet weg dat ik niet precies alles weet wat dertien jaar geleden heeft plaatsgevonden.

De **voorzitter**:

Nee, precies. Maar meestal krijgen mensen gewoon alle documenten, wordt dat netjes uitgezocht en op een rijtje gezet, zodat ze goed voorbereid zijn. U weet dus niet hoe die 10 miljoen was onderbouwd. U weet dus ook niet of u overleg heeft gehad over de invulling van die 10 miljoen?

De heer **Kamp**:

Nee.

De **voorzitter**:

Nee. Uiteindelijk wordt de taakstelling bij de kinderopvangtoeslag verhoogd van 10 miljoen naar 25 miljoen, ondanks dat de Belastingdienst aangeeft niet meer dan 10 miljoen te kunnen ophalen. Weet u nog wel waarom de taakstelling met 15 miljoen werd verhoogd?

De heer **Kamp**:

Nee.

De **voorzitter**:

Weet u nog wel of het uw rol was of een rol van het ministerie van Financiën?

De heer **Kamp**:

Nee.

De **voorzitter**:

Eh ... Ik zat even te denken, want ik begrijp natuurlijk ...

De heer **Kamp**:

Ik begrijp niet zo goed waarom dat nou zo relevant is, want op het moment dat het zich afspeelde ging dat allemaal via stukken. Er lagen stukken ten grondslag aan het overleg met een ander ministerie, met de Belastingdienst. Er kwamen adviezen bij mij als minister en ik heb daar weer op gereageerd. U zei dat u 700.000 stukken hebt. Wat zich heeft afgespeeld, staat waarschijnlijk in die stukken, maar het zit niet in mijn hoofd.

De **voorzitter**:

Dit is natuurlijk gewoon een openbaar verhoor. Dus wij kunnen gewoon vragen stellen, los van of wij het wel of niet in documenten hebben, om even dingen te toetsen of uw verhaal daarover te horen. Ik zat even te denken.

Weet u dan misschien wel of er een inhoudelijke reden was om het te doen of dat het een financiële reden was om het te doen?

De heer **Kamp**:

Nee, maar ik heb al in algemene zin gesproken over die 180 miljoen, over hoe dat zat. En hoe dat dan precies onderverdeeld werd over kinderopvangtoeslag, werknemersverzekeringen, volksverzekeringen en bijstandswet, weet ik niet.

De **voorzitter**:

Ik ga er nog even over nadenken. Misschien vind ik nog een andere manier om er straks op terug te komen. Ik geef even het woord aan de heer Azarkan.

De heer **Azarkan**:

Dank, voorzitter. Meneer Kamp, ik zou graag met u willen gaan naar de Wet kinderopvang en in het bijzonder de schrijnende gevallen. Op 13 mei 2011 sturen u en staatssecretaris Weekers van het ministerie van Financiën een brief met extra maatregelen om fraude bij kinderopvangtoeslag te bestrijden. Deze brief volgt twee maanden na uw brief met staatssecretaris De Krom van het ministerie Sociale Zaken en Werkgelegenheid waarin ook maatregelen voor fraude met kinderopvangtoeslag worden geïntroduceerd. Waren deze maatregelen van u en staatssecretaris Weekers onderdeel van de taakstelling?

De heer **Kamp**:

Nee, die maatregelen waren in de eerste plaats bedoeld om dingen die niet goed liepen bij de kinderopvangtoeslag te corrigeren. Misschien is het goed dat ik een beetje aangeef om welke dingen het dan gaat.

De heer **Azarkan**:

Dat wil ik heel graag. U heeft een map en daarin zit die brief als bijlage P.

De heer **Kamp**:

Ja. Het gaat het er in de eerste plaats om dat die kinderopvangtoeslag een kwetsbare regeling was. Toeslagen op zichzelf waren al kwetsbaar, maar de kinderopvangtoeslag was dat in bijzondere mate. Dan gaat het om zowel de uitvoering van die regeling als om de handhaving daarvan. Dat komt, zoals ik bij eerdere vragen al heb gezegd, doordat je als overheid afhankelijk bent van informatie die je krijgt en dat was in sterke mate het geval bij de kinderopvangtoeslag. Daar ging het om informatie over inkomen, over het

aantal uren kinderopvang dat er geweest was en dat er zou komen, over kosten van de opvang. Dat zijn allemaal dingen waarbij je als overheid helemaal afhankelijk bent van de juistheid van die informatie om het goede te kunnen doen. En het goede hield dan met name voor mensen met lage inkomens en meerdere kinderen in dat er heel grote bedragen als voorschot werden gegeven, werden verstrekt. Het probleem bij de kinderopvangtoeslag was dat bij de aanvraag van de mensen helemaal geen controlemogelijkheden waren. Ze konden op dat moment dus niets controleren, maar ook achteraf was het voor een deel van de informatie niet mogelijk om die te controleren. Dat was dus een grote kwetsbaarheid.

Een andere grote kwetsbaarheid was dat er in de gastouderopvang helemaal niets mogelijk was aan controle, zowel bij de aanvraag als later bij de definitieve betaling. Controlemogelijkheden waren niet aanwezig. Er konden grote bedragen worden gevraagd, heel hoge bedragen, aan toeslagen met terugwerkende kracht. Dat maakt het ook kwetsbaar, want behalve dat je een bedrag kreeg voor het komende jaar, het lopende jaar, kon je ook nog eens een heel bedrag voor het afgelopen jaar gaan vragen, dat niet gecontroleerd kon worden. Zo zijn er een heleboel dingen ...

De heer **Azarkan**:

U schetst een aantal problemen in de uitvoering en met name in de controle van de kinderopvangtoeslag.

De heer **Kamp**:

Ik zou u er nog zes kunnen noemen, maar daar heeft u geen behoefte aan. Het was dus een heel kwetsbare regeling.

De heer **Azarkan**:

We hebben er in die 700.000 documenten een aantal aangetroffen.

De heer **Kamp**:

Het ging er dus om dat we maatregelen gingen nemen om ervoor te zorgen dat we de kwetsbaarheden die erin zaten oplosten, zodat we niet te veel in een situatie terechtkwamen dat er boetes opgelegd moesten worden ...

De heer **Azarkan**:

Dat is helder.

De heer **Kamp**:

... maar dat we dat met een betere regeling konden voorkomen.

De heer **Azarkan**:

Dat is helder, maar mijn vraag zag op het volgende. U gaf aan dat in de fraudewet natuurlijk niet de kinderopvangtoeslag zat, maar wel het boeteregime, ook die 100%. Dat gaf u als antwoord op een vraag van mijn collega, mevrouw Belhaj, de voorzitter. U kwam nog met een set van maatregelen. Mijn vraag was: was dat nou nodig vanwege de taakstelling? Maar u geeft aan: we constateerden een aantal problemen en we wilden daar in gezamenlijkheid informatie over geven.

De heer **Kamp**:

Absoluut, want die taakstelling ... Het was bij de kinderopvangtoeslag bijvoorbeeld mogelijk om voor één kind zowel het maximum aan buitenschoolse opvang als gastouderopvang te vragen. Dat betekent dat je dus voor één kind geld kon krijgen voor twintig uur aan opvang per dag. Dat klopt natuurlijk van geen kant, dus je moet vervolgens die rare regeling weghalen, zodat de mogelijkheid om op die manier onterecht geld van de overheid te krijgen zich niet meer voordoet. Als je dat weghaalt, heb je ook geen boete. En als je geen boete hebt, haal je misschien een taakstelling niet, maar daar gaat het natuurlijk helemaal niet om. Het gaat erom dat je er een uitvoerbare regeling van maakt.

De heer **Azarkan**:

Precies, en u geeft aan: "het was een rare regeling" – dat zijn uw woorden – "wij moesten daar een aantal aanpassingen ..."

De heer **Kamp**:

Een "kwetsbare regeling" heb ik gezegd.

De heer **Azarkan**:

Nee, u gaf aan: een rare regeling.

De heer **Kamp**:

Ik had willen zeggen, meneer Azarkan: kwetsbare regeling.

De heer **Azarkan**:

Waarvan akte.

De heer **Kamp**:

Dank u.

De heer **Azarkan**:

Een van de maatregelen die uit de brief blijkt, is de koppeling tussen het aantal uren dat ouders werken en het aantal uren zorg waarvoor zij kinderopvangtoeslag kunnen aanvragen. Nou bleek uit ons verhoor met mevrouw Dijksma dat die koppeling tussen arbeid en zorg niet uitvoerbaar bleek te zijn voor de Belastingdienst. Ze heeft deze maatregel daarom niet meegenomen in de wijziging van de Wet kinderopvang. Uit onze informatie blijkt dat de Belastingdienst ook deze keer in een uitvoeringstoets bij herhaling zegt dat de maatregel niet uitvoerbaar is. Waarom is de maatregel toch door u ingevoerd als die niet uitvoerbaar was voor de Belastingdienst?

De heer **Kamp**:

Kijk, bij de kinderopvangtoeslag ging het erom dat kinderen op het moment dat de ouders werkten, opgevangen konden worden, en dat niet alleen ouders die veel verdienden, die kinderopvang konden betalen, maar dat ook ouders die weinig verdienden, toch hun kinderen konden laten opvangen, zodat ze zelf zouden kunnen gaan werken of zouden kunnen blijven werken. Op het moment dat ouders dan kinderopvang kunnen krijgen voor uren waarop ze niet werken maar waarop ze gewoon beschikbaar zijn om die kinderen op te vangen, zit er een kwetsbaarheid in die regeling.

De heer **Azarkan**:

Zeker. U wilde dat de Belastingdienst dat zou kunnen koppelen. Dat wilde oud-staatssecretaris mevrouw Dijksma ook. Uit onze informatie blijkt dat het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid het ministerie van Financiën verzocht heeft om de negatieve uitvoeringstoets van de Belastingdienst niet in de Kamerbrief te noemen. Waarom wilde u dat deze negatieve uitvoeringstoets niet genoemd werd?

De heer **Kamp**:

Ik kan me niet voorstellen dat ik dat gedaan zou hebben. Ik vind in ieder geval dat je als bewindspersoon de Kamer van relevante informatie moet voorzien. Dus als ik dat gedaan zou hebben, wat ik me niet kan voorstellen en ook niet voor de geest kan halen, maar als uit een van die 700.000 documenten blijkt dat ik dat wel gedaan heb, dan is dat niet goed.

De heer **Azarkan**:

Het lijkt een beetje alsof u zegt: ik kan me eigenlijk niet voorstellen dat ik dat zou doen. Maar als wij constateren dat dat ergens staat. Dan zegt u: dan is dat niet goed. Ik begrijp niet zo goed wat u daar nu over zegt.

De heer **Kamp**:

Als het ministerie dat in een overleg met Financiën op die manier brengt en het niet goed is wat gedaan wordt, dan is dat mijn verantwoordelijkheid. Dat weet ik heel goed. Maar vaak vallen dingen onder mijn verantwoordelijkheid waar ik zelf bij betrokken ben en waar ik dus ook een besluit over genomen heb. Ik weet niet of dat in dit geval ook zo is. Ik kan me niet voorstellen dat ik dat gedaan zou hebben, maar als ik dat gedaan heb, is dat niet goed.

De heer **Azarkan**:

Ja, het staat in bijlage O, voor u, in die map.

De heer **Kamp**:

Maar staat daar dat ... Is er een stuk waarin ik dat ...

De heer **Azarkan**:

U kunt dat rustig even teruglezen in bijlage O.

De heer **Kamp**:

Waar staat dat?

De heer **Azarkan**:

Bijlage O.

De heer **Kamp**:

O?

De heer **Azarkan**:

Ja.

De heer **Kamp**:

Daar staat geen paraaf van mij op.

De heer **Azarkan**:

Excuus, ik zie dat ik mij vergis. Het staat niet in bijlage O.

Ik ga even naar een ander onderdeel van de vragenlijst; ik kom er wellicht straks even op terug. Ik wil met u naar het verhoor met mevrouw Dijkma. Het wordt duidelijk dat zij als staatssecretaris al schriftelijke vragen ontvangt over de verantwoordelijkheid van ouders bij het aanvragen van kinderopvangtoeslag. Kort na uw aantreden ontvangt u informatie over frauderende gastouderbureaus. U wordt erover geïnformeerd dat ouders in

sommige gevallen mogelijk niet wisten dat het gastouderbureau fraudeerde, en dat ze de dupe werden van frauderende gastouderbureaus. De toeslag werd immers wel bij de ouders teruggevorderd. De systematiek was dus – dat hebben we met mevrouw Dijkma besproken – dat ook als het gastouderbureau fraudeerde en de ouders dat niet wisten, het geld toch bij hen werd teruggehaald. Wat vond u ervan dat ouders volgens de wet verantwoordelijk waren voor fouten van of fraude door het gastouderbureau?

De heer **Kamp**:

Ik weet niet of u dat zo moet zien. Ik weet wel dat als ten onrechte een uitkering verkregen is, of een toeslag in dit geval, de verantwoordelijkheid in de eerste plaats bij die ouders ligt. Het is niet zo dat het gastouderbureau die kinderopvangtoeslag aanvraagt. De ouders doen dat. De ouders zijn ervoor verantwoordelijk dat ze op de juiste manier informatie geven aan de Belastingdienst, zodat die vervolgens de toeslag ook kan uitkeren. Als dat niet goed is gegaan, is dat de verantwoordelijkheid van de ouders. Of er dan vervolgens een boete opgelegd moet worden, is weer een andere vraag. Dan is er de toets op redelijkheid, de ernst van de situatie, de verwijtbaarheid. Dat zijn allemaal dingen, met de kan-bepaling, waar de Belastingdienst dan vervolgens een besluit over moet nemen.

De heer **Azarkan**:

Ja. Nu hebben we in ieder geval in het verhoor met mevrouw Dijkma gehoord dat zij zich zorgen maakte over die verantwoordelijkheid bij de ouders die, eigenlijk zonder te weten dat het gastouderbureau zaken deed die niet mochten, toch dat bedrag moesten terugbetalen. Zij maakte zich daar zorgen over en ze gaf aan te willen kijken naar een schrijnendegevallenregeling. U bent daarna verantwoordelijk geworden. U heeft dat overgenomen. Heeft u een dergelijke regeling overwogen?

De heer **Kamp**:

Ik weet dat er in algemene zin in de fraudewet een hardheidsclausule staat. Als er dringende redenen zijn, bijvoorbeeld als iemand een boete zou moeten betalen maar dat ten koste van de kinderen in een gezin gaat of iets anders schrijnends oplevert, dan is er een hardheidsclausule. Dan kun je om dringende redenen van die boete afzien. Ik weet op het moment niet of diezelfde systematiek ook door de Belastingdienst kon worden toegepast.

De heer **Azarkan**:

Was er overigens ook sprake van fraude als ouders geen weet hadden van de fraude van een gastouderbureau?

De heer **Kamp**:

Ik heb in het begin mogen zeggen wat de definitie van "fraude" is. Dan gaat het om verwijtbaarheid. De ouders zijn er uiteindelijk verantwoordelijk voor dat hetgeen aangeleverd wordt aan de Belastingdienst, correct is. Als zij informatie krijgen van het gastouderbureau die niet correct is, dan is het hun verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat die informatie wel correct wordt en dat de Belastingdienst een juiste beslissing kan nemen. Dus die verantwoordelijkheid van de ouders kan niet weggenomen worden.

De heer **Azarkan**:

Ja. Nou gaf mevrouw Dijkma aan dat zij zich kon voorstellen dat er situaties waren waarin dat heel erg onredelijk uitpakte voor ouders. Die gaven bijvoorbeeld soms te goeder trouw hun bijdragen door aan het gastouderbureau, terwijl het gastouderbureau dat geld of een deel daarvan niet doorgaf. Eigenlijk was het in de wet zo bepaald dat dan alles teruggehaald kon worden bij die ouders. Het ging nog niet eens om een boete, maar dan werd de toeslag teruggevorderd. Is dat nog iets waar u zich mee bezig heeft gehouden?

De heer **Kamp**:

Met de uitvoering heb ik me niet beziggehouden, omdat de uitvoering bij de Belastingdienst lag. Maar de enige relatie die relevant is, is de relatie tussen de vraagouder, de ouder die een verzoek doet om kinderopvangtoeslag, en de Belastingdienst. Als daar een gastouderbureau bij zit, is het toch altijd nog de verantwoordelijkheid van de ouders om ervoor te zorgen dat die informatie correct bij de Belastingdienst terechtkomt, zoals ik net zei.

De heer **Azarkan**:

Ik geef het woord aan de voorzitter.

De **voorzitter**:

Ik kom even terug op de discussie van daarnet. Ik wil u vragen of u in de map bij bijlage O zou willen kijken.

De heer **Kamp**:

Dat is een advies van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid voor een onderraad of een ministerraad.

De **voorzitter**:

Ja, dat is 'm toch echt niet. Ik ga aan de bode vragen of hij u even mijn document wil geven. Dat gaat, denk ik, iets sneller.

(De bode overhandigt de heer Kamp een document.)

De heer **Kamp**:

Wat is dit, mevrouw Belhaj?

De **voorzitter**:

Dit is een brief van uzelf. De datum heb ik er even bij gezet. Dat is het overzicht waar ik net aan refereerde. Op een gegeven moment wordt het opgehoogd naar 25 miljoen. Ik dacht dat als u dit ziet, er wellicht weer iets naar boven komt.

De heer **Kamp**:

Nee. Ik zie daar een specificatie van de 180 miljoen, waarvan 25 miljoen kinderopvangtoeslag een onderdeel is.

De **voorzitter**:

Ja, en u weet niet meer of daar een onderbouwing achter zat of dat het een willekeurig getal is.

De heer **Kamp**:

Nou, een willekeurig getal ligt niet voor de hand als het om het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid gaat, maar wat hier precies ...

De **voorzitter**:

Kan het zijn dat er geen onderbouwing was?

De heer **Kamp**:

U zegt: het was 10 miljoen en het werd 25 miljoen. Ik heb al gezegd dat ik niet precies weet hoe dat in elkaar zit. Maar zoals ik ook heb gezegd, was ik ook niet gefixeerd op die 180 miljoen, hè. Ik was er vooral op gefixeerd ervoor te zorgen dat op een goede manier fraudebestrijding plaatsvond.

De **voorzitter**:

Ah, oké. Dus u zegt: hoe die 180 miljoen ingevuld was, was eigenlijk irrelevant.

De heer **Kamp**:

Nee, dat was niet irrelevant. Ik wist ook hoe dat in elkaar zat en ik heb mij daar destijds ook mee bemoeid, maar nu, dertien jaar later, weet ik dat niet.

De **voorzitter**:

Ja. Oké.

De heer **Kamp**:

Als u zegt "je had je kunnen voorbereiden; het blijkt uit de stukken", dan hoop ik dat u over die stukken beschikt, want ik weet dat zo niet.

De **voorzitter**:

Nee, dat is erg vervelend. Daarom help ik u ook een handje. Dan weet u natuurlijk ook niet meer of u wellicht met de heer Weekers gesproken heeft over wat de impact zou zijn van 15 miljoen extra, naast die inboeking van 10 miljoen.

De heer **Kamp**:

Nee.

De **voorzitter**:

Nou, dan is dat in ieder geval duidelijk en opgehelderd. Dan geef ik het woord aan de heer Azarkan.

De heer **Azarkan**:

Dank, voorzitter. Meneer Kamp, ik wil met u naar de verwijtbaarheid gaan. U heeft daar veel over gesproken. U heeft een aantal keren aangegeven dat er zorgvuldig is gekeken naar de wet waarin de verwijtbaarheid heel goed uitgelegd staat, en dat die bepaalde hoe hoog de boete was. Klopt dat?

De heer **Kamp**:

Ik heb gezegd dat de fraude waar we hier over spreken, het verwijtbaar niet nakomen van de inlichtingenplicht is, met als gevolg dat er onterecht een uitkering is betaald. "Verwijtbaar" houdt in dat je die verwijtbaarheid moet toetsen. Daarvan heb ik gezegd dat er een algemene maatregel van bestuur kwam waarin werd vastgelegd welke criteria daarvoor gehanteerd moesten worden, maar ook dat de uitvoerders de beleidsvrijheid hadden om daar eigen criteria aan toe te voegen.

De heer **Azarkan**:

In de fraudewet, die op 5 juli 2012 is aangenomen door de Tweede Kamer, staat dat de boete "ten hoogste 100%" is.

De heer **Kamp**:

Ja.

De heer **Azarkan**:

Maar als we kijken naar het boetebesluit, dan staat daarin dat 100% boete de norm is.

De heer **Kamp**:

Ja, dat is de norm. Dat is het uitgangspunt, maar vervolgens kan bij de beoordeling van de verwijtbaarheid de conclusie getrokken worden dat het 0%, 1%, 2%, 3%, 98%, 99% of 100% is. Aan de uitvoerders is niet voorgeschreven hoeveel minder boete er opgelegd moet worden bij verminderde verwijtbaarheid. Dat is aan de uitvoerders om te bepalen.

De heer **Azarkan**:

Maar nou lijkt dat in tegenspraak met elkaar. In de wet staat "ten hoogste". Dat betekent dat er ruimte wordt gelaten aan de uitvoeringsorganisatie om dat zelf te beoordelen, maar in het boetebesluit staat: het is altijd 100%.

De heer **Kamp**:

Nee, er staat niet dat het altijd 100% is. U zei net: de norm is 100%. Inderdaad, het uitgangspunt bij de fraudewet is dat als er sprake is van fraude op de manier die ik net beschreven heb, het bedrag dat ten onrechte verkregen is, helemaal moet worden terugbetaald en dat er dus 100% boete moet worden betaald. Maar er staat ook in dat de verwijtbaarheid beoordeeld moet worden. Afhankelijk van de resultaten van die beoordeling, waarbij dus de ernst van de overtreding en de mate van verwijtbaarheid worden beoordeeld, kan er dus een lager bedrag in afwijking van de norm worden doorgevoerd door de uitvoerder. Dat kan hij doen aan de hand van criteria uit de algemene maatregel van bestuur of aan de hand van zijn eigen aanvulling daarop.

De heer **Azarkan**:

Is er overwogen om in het boetebesluit hetzelfde op te nemen als in de wet: "ten hoogste"? Want daarmee zou dat in lijn zijn.

De heer **Kamp**:

Nee, ik denk dat het helder is zoals het nu geformuleerd is: de norm is 100%, maar afhankelijk van de beoordeling van de verwijtbaarheid kun je daarvan afwijken. Ik denk dat dat helder is.

De heer **Azarkan**:

Met de gekozen formulering lijkt het boetemaximum gereserveerd voor zware fraudegevallen. Was dit ook zo beoogd?

De heer **Kamp**:

Als er sprake is van verwijtbaarheid zonder dat er reden is om te zeggen dat er sprake is van verminderde verwijtbaarheid, dus als er gewoon sprake is van verwijtbaarheid, dan hoort daar die 100% boete bij. Als er sprake is van verminderde verwijtbaarheid, dan kan er ook een lagere boete worden gegeven.

De heer **Azarkan**:

Ik probeer te begrijpen waarom de algemene maatregel van bestuur, het boetebesluit, afwijkt van de wet. Daar staat echt "ten hoogste". Waarom bent u daarvan afgeweken?

De heer **Kamp**:

De praktijk, die is vastgelegd in die algemene maatregel van bestuur, was al werkelijkheid bij de Sociale Verzekeringsbank en bij het UWV. Die hanteerden dat al.

De heer **Azarkan**:

Wat hanteerden zij al?

De heer **Kamp**:

De criteria die vervolgens in de algemene maatregel van bestuur zijn opgenomen. Wat de praktijk was bij UWV en SVB hebben we vastgelegd in een algemene maatregel van bestuur, maar we hebben gezegd dat dat nog met extra criteria kon worden aangevuld, zowel door UWV als SVB alsook door de gemeenten.

De heer **Azarkan**:

Hoeveel ruimte kregen uitvoeringsorganisaties om af te wijken van dat uitgangspunt van die 100%? Want dat stond erin als standaard.

De heer **Kamp**:

Zoals ik het nu heb verwoord, met als uitgangspunt de norm dat je moet terugbetalen in geval van fraude op de manier die we besproken hebben en dat je 100% boete krijgt. De uitvoerders hielden daar natuurlijk ook rekening mee. Maar ze moesten ook rekening houden met hún verantwoordelijkheid om die verwijtbaarheid en de ernst van de situatie te beoordelen. Ook moesten ze daar vervolgens een conclusie uit trekken. Dat is niet allemaal zo zwart-wit en eenvoudig. Het moest zorgvuldig gedaan worden.

De heer **Azarkan**:

Zeker. U heeft dat al een aantal keren gezegd en herhaald. Gaf u nou aan dat de uitvoeringsdiensten de systematiek van die standaard 100% boete al hanteerden?

De heer **Kamp**:

Nee, ik gaf aan dat ze al criteria hanteerden om te bepalen of er sprake was van verminderde verwijtbaarheid. Ik heb al eerder gezegd, maar dat wist u ook al, dat de boete bij UWV en SVB 10% was, met een maximum van 2.000 zoveel, omdat er al dertien jaar niet geïndexeerd was. Bij de beoordeling van die boete hadden ze die criteria al. Diezelfde criteria werden nu ook bij die 100% gehanteerd en vastgelegd in de AMvB, plus de extra ruimte die werd gegeven.

De heer **Azarkan**:

U zegt dat die 100% een soort uitgangspunt was, maar dat er voldoende ruimte was en dat er een aantal criteria waren geformuleerd die ervoor konden zorgen dat de uitvoeringsorganisaties het zelf konden inschatten. U gaf aan: ergens tussen de 10% en 100%. Klopt het dat ze zelf konden bepalen hoe hoog die boete was?

De heer **Kamp**:

Ik denk zelfs tussen de 0 en de 100.

De heer **Azarkan**:

Tussen de 0 en de 100. Helder.

De heer **Kamp**:

Als je kunt constateren dat er geen verwijtbaarheid is, dan wordt er geen boete gegeven.

De heer **Azarkan**:

Dan wordt er geen boete opgelegd.

De heer **Kamp**:

Als voor de helft verwijtbaarheid zou kunnen worden vastgesteld, zouden ze een halve boete kunnen geven.

De heer **Azarkan**:

Helder. Iets over die verminderde verwijtbaarheid. Als daarvan sprake was,

dan kon daarvan worden afgeweken. Kunt u in uw eigen woorden vertellen wat die criteria dan waren?

De heer **Kamp**:

Nee, het waren drie criteria. Ik kan die nu niet zo opsommen. Die drie criteria waren van belang maar ook de criteria die aanvullend daarop geformuleerd zouden kunnen worden. Maar als u mij vraagt wat die drie waren, dan moeten we er even een document bij halen en dan moet ik dat voorlezen.

De heer **Azarkan**:

Uit het rapport van de Nationale ombudsman uit 2014 "Geen fraudeur, toch boete" blijkt dat er in situaties als een overleden partner, een burn-out, een depressie, psychische verwardheid, een scheiding of ziekte van ouders of kinderen, over het algemeen door uitvoeringsorganisaties geen verminderde verwijtbaarheid werd aangenomen. Was dit ook de intentie van de fraudewet en het boetebesluit?

De heer **Kamp**:

De intentie was dat er in ieder geval op drie punten sprake zou zijn van verminderde verwijtbaarheid maar dat er ook nog punten mogelijk waren die de uitvoerders dan zelf konden vaststellen.

De heer **Azarkan**:

U heeft dat net ook aangegeven, meneer Kamp. Dat is helder. Wat ik probeer aan te geven is dat een uitvoeringsorganisatie als het UWV in de praktijk aan de slag gaat met de wet en de AMvB boetebesluit.

De heer **Kamp**:

Ja.

De heer **Azarkan**:

Vervolgens komen daar boetes uit. Dan wordt er onderzoek gedaan door de Nationale ombudsman, die constateert dat een burn-out, een depressie, psychisch in de war zijn, een scheiding of zieke ouders nog geen reden is om mensen geen 100% boete op te leggen. Mijn vraag aan u is: was dat nou de bedoeling van de AMvB en de wet, of was het de bedoeling dat het UWV dat wel degelijk als reden zou zien om geen boete op te leggen?

De heer **Kamp**:

Ja, weet u? Ik kan niet in die casus van bijvoorbeeld zieke ouders stappen.

Ik weet niet of er sprake is van verminderde verwijtbaarheid als je met een uitkering fraudeert vanwege het feit dat je ouders ziek zijn. Dus ik kan niet in die casussen stappen. Wat ik alleen maar kan zeggen, is dat ...

De heer **Azarkan**:

Maar meneer Kamp, dit gaat niet over casussen. Dit is de Nationale ombudsman, die niet over een casus spreekt maar die een lijn probeert te trekken. Hij geeft daar in dat rapport "Geen fraudeur, toch boete" een aantal voorbeelden van. We kennen ook het voorbeeld van een vrouw met een AOW van wie de man overlijdt. Zij is wat in de war, vult de zaken verkeerd in en krijgt een boete van €4.500. Is dat nou de bedoeling geweest van die AMvB, dat boetebesluit en de wet?

De heer **Kamp**:

De bedoeling van de wetgever is dat als een boete aan de orde is, eerst de verwijtbaarheid moet worden getoetst. De wetgever heeft via de algemene maatregel van bestuur criteria voor de toetsing gegeven, maar heeft het de uitvoerder ook mogelijk gemaakt om daar criteria aan toe te voegen. De bedoeling van dat geheel van criteria is dat er als er sprake is van verwijtbaarheid, een 100% boete volgt, dat er als er geen sprake is van verwijtbaarheid, geen boete wordt opgelegd, en dat er als er sprake is van verminderde verwijtbaarheid, een lagere boete volgt. Hoe dat dan precies uitpakt, hangt af van die aanvullende criteria, waar de uitvoerders al dan niet mee zijn gekomen.

De heer **Azarkan**:

Toch dat ik u goed begrijp, meneer Kamp. U had een bedoeling. We zijn nu met elkaar aan het spreken over hoe dat in de praktijk uitpakte. U sprak al over fiscaliteit. U gaf aan dat het boetebesluit zoals u dat bedacht had, niet nieuw was en dat dat al bestond in de fiscaliteit. Nou gelden daar vier categorieën, namelijk: opzet, bewezen – 100%; grove schuld – 75%; verwijtbaar – 50%; verminderd verwijtbaar – 25%; niet verwijtbaar – 0%. Had u zoiets in gedachten bij die wet?

De heer **Kamp**:

Waar u nu over spreekt, zijn zaken die gelden voor de Belastingdienst. De fraudewet geldt niet voor de Belastingdienst. De Belastingdienst is gehouden aan de bepalingen van de Algemene wet inzake rijksbelastingen. Daar staat als kan-bepaling dat er een boete gegeven kán worden. Op de vraag of die boete vervolgens wordt gegeven en wat de hoogte daarvan is, zijn de bepalingen van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing. Dan gaat het

over evenredigheid en een aantal andere zaken. Dus dat is apart geregeld voor de Belastingdienst in die wetten die ik net heb genoemd. Voor de fraudewet hebben we een andere systematiek. Dat is de systematiek die ik net heb genoemd. Daar was het geen kan-bepaling maar een voorschrift. Daar was wel in vastgelegd dat de verwijtbaarheid getoetst moest worden.

De heer **Azarkan**:

Ja. Wat is dan het voorschrift?

De heer **Kamp**:

Bij een overtreding van de inlichtingenplicht zoals ik die net heb verwoord en zoals jullie ook hebben verwoord, is 100% de norm, maar als er sprake is van verminderde verwijtbaarheid kan de boete uiteindelijk tussen de 0% en 100% uitkomen.

De heer **Azarkan**:

Ja, maar toch even. U geeft zelf aan dat u geleend heeft van de fiscaliteit als het gaat om die boete van 100%. U gaf aan dat dat niet nieuw was. Nou hebben ze daar niet alleen die boete van 100%; ze hebben daar een systematiek bedacht. Dat zit in die categorieën. Nou zou het logisch lijken om ook naar die categorieën te kijken om een onderscheid te maken, zoals de Raad van State zei, namelijk: opzet – 100%; grove schuld – 75%; verwijtbaar – 50%; licht verwijtbaar – 25%. Ik had de indruk dat dat een beetje leek op hoe u de wet eigenlijk had bedacht, maar nu zegt u: nee, het was een voorschrift; wij schreven voor dat er een boete opgelegd moest worden. Ik kan dat niet goed rijmen met wat u net bedoelde te zeggen, namelijk dat de uitvoeringsorganisatie de ruimte kreeg om aan de hand van verwijtbaarheid een boete van tussen de 0% en 100% op te leggen.

De heer **Kamp**:

U gebruikte net het woord "norm". Dat heb ik overgenomen. De norm was 100%, maar naarmate het minder verwijtbaar was, kon er ook een lagere boete gegeven worden. Het was denkbaar geweest dat we gezegd hadden: 25, 50, 75. Wat daar precies aan gekoppeld moet worden, neem ik niet van u over. U zegt: grove schuld ...

De heer **Azarkan**:

Opzet, grove schuld, verwijtbaar, verminderd verwijtbaar.

De heer **Kamp**:

Bij de fraudewet ging het alleen maar om de verwijtbaarheid. Die moest dan

getoetst worden aan de hand van criteria. We hadden dat misschien ook kunnen doen met 25, 50, 75, maar de systematiek die wij hebben gekozen, houdt in dat het ook 15% of 35% of 85% kon zijn. Dus ik weet niet zo goed wat het probleem is dat u ziet. Ik weet wel dat uiteindelijk ...

De heer **Azarkan**:

Ik zal u het probleem vertellen. Het probleem is dat u zegt: we kijken of iets verwijtbaar is, dat toetsen we en daarna bepalen we de hoogte van de boete; die ruimte geef ik aan de uitvoeringsorganisaties. Klopt dat?

De heer **Kamp**:

Ja, dat heb ik net met mijn eigen woorden proberen te zeggen.

De heer **Azarkan**:

Ja. Dan ga ik even verder met het probleem waar ik mee zit. Als iemand de inlichtingenplicht overtreedt, dan is dat toch per saldo verwijtbaar, dan valt hem toch iets te verwijten?

De heer **Kamp**:

Nee, niet altijd. Stel dat je tegen de gemeente moet vertellen dat je verdiensten hebt gehad. Die moet je opgeven voor de bijstandsuitkering, maar dat heb je op een gegeven moment niet gedaan. Als nou blijkt dat je op dat moment in totale verwarring verkeerde, dat je zelfs in een psychose verkeerde, dan is het heel goed denkbaar dat de conclusie getrokken wordt dat er helemaal geen sprake is van verwijtbaarheid omdat een en ander op dat moment niet van die mevrouw of meneer verwacht kon worden.

De heer **Azarkan**:

Ja, als je in een psychose verkeerde, had je wel de overtreding begaan, maar kon het je niet verweten worden. U geeft aan dat dat de systematiek was en dat u de uitvoeringsorganisatie de ruimte wilde geven om dat te toetsen. In de nota van toelichting bij het boetebesluit stonden voorbeelden van verwijtbare en niet verwijtbare gevallen. Zo was iemand helemaal niet verwijtbaar bij plotselinge ziekenhuisopname, maar juist wel verwijtbaar als hij langere tijd niet in staat was zijn belangen te behartigen. Alles overziend, hoeveel ruimte kregen uitvoeringsorganisaties met de fraudewet en het boetebesluit om af te wijken van de standaardboete van 100% van het benadelingsbedrag?

De heer **Kamp**:

Veel, omdat ik u al gezegd heb dat die criteria van de algemene maatregel

van bestuur belangrijk waren, maar zowel het UWV als de SVB als ieder van de ruim 400 gemeenten in Nederland kon zijn eigen aanvullende criteria vastleggen en op grond daarvan de verwijtbaarheid toetsen.

De heer **Azarkan**:

Wat ik dan probeer te begrijpen is dit. U zegt dat men dat bij een uitvoeringsorganisatie heel goed kan toetsen, maar u neemt vervolgens wel een aantal gevallen op die niet opgaan als niet verwijtbaar. Dan lijkt het alsof u die ruimte inperkt. U geeft aan, als voorbeeld, dat het geen reden was om het als niet verwijtbaar te beschouwen als iemand langere tijd niet in staat was om zijn belangen te behartigen, dus dat er dan wel een boete was. Dat neemt u op. Daarmee maakt u de ruimte voor de uitvoeringsorganisaties kleiner.

De heer **Kamp**:

Ja, ik heb gezegd dat wij een drietal eigen criteria hadden vastgelegd in de algemene maatregel van bestuur, dat die gelijk waren aan wat al werd toegepast bij het UWV en de SVB en dat dat vervolgens ook ging gelden voor de gemeentes, maar dat zowel de gemeenten als het UWV als de SVB daar nog aanvullende criteria aan konden koppelen. Ik denk dat daarmee dus veel ruimte gegeven werd aan de uitvoeringsorganisatie.

De heer **Azarkan**:

In de fraudewet krijgen uitvoeringsorganisaties en gemeenten de mogelijkheid om af te zien van het opleggen van een boete wegens een dringende reden. U gaf dat al aan. Er moest dan wel iets bijzonders en uitzonderlijks aan de hand zijn. In de memorie van toelichting bij de fraudewet staan enkele voorbeelden van wanneer in elk geval geen sprake is van een dringende reden, bijvoorbeeld als het de belanghebbende ontbreekt aan middelen om in het bestaan te voorzien. Zo is dat opgenomen. Hoeveel ruimte kregen uitvoeringsorganisaties en gemeenten om op basis van een dringende reden af te zien van een boete?

De heer **Kamp**:

Die dringende redenen zagen we als een hardheidsclausule, en een hardheidsclausule is echt bedoeld voor individuele gevallen, voor bijzondere gevallen. Dat betekent dat de ruimte die er was bij de toetsing van de verwijtbaarheid, aanmerkelijk groter was dan de mogelijkheden bij "dringende redenen". Dat was dan ook weer de reden om daarna nog meer voorzieningen te treffen. Die voorzieningen waren dat bij de bijstand niet langer dan drie maanden geen uitkering werd gegeven, dat er wel

leenbijstand mogelijk was en dat de toeslagen doorliepen. Op die manier probeerde je dat ook in derde instantie toch redelijk te houden.

De heer **Azarkan**:

Ja. U gaf in de memorie van toelichting een aantal dringende redenen aan waarbij geen sprake is van ontheffing van die verwijtbaarheid.

De heer **Kamp**:

Dat waren de redenen die het UWV en de SVB ook al hanteerden, ja. Dan praten we over de verwijtbaarheid.

De heer **Azarkan**:

Wat is nou een voorbeeld van een geval waarin op grond van een dringende reden wel zou kunnen worden afgezien van het opleggen van een boete?

De heer **Kamp**:

Daar kan ik zo geen voorbeeld van noemen.

De heer **Azarkan**:

In een Kamerdebat zegt u dat op het punt van de verwijtbaarheid de Algemene wet bestuursrecht blijft gelden zodat rekening kan worden gehouden met de verwijtbaarheid. Dat gaf u net ook aan. Desondanks wordt de toets aan de verwijtbaarheid in de nota van toelichting bij het boetebesluit expliciet uitgesloten. Daar staat namelijk dat, nu de hoogte van de bestuurlijke boete is vastgelegd, artikel 5:46, tweede lid van de Algemene wet bestuursrecht niet van toepassing is. U sluit dat uit. Op basis van dit artikel moet het bestuursorgaan bij het opleggen van een boete rekening houden met de ernst van de overtreding, de mate waarin deze aan de overtreder kan worden verweten en de omstandigheden waaronder de overtreding is gepleegd. Ik hoor u de hele tijd zeggen: wij willen altijd dat de uitvoeringsorganisatie toetst aan wat hier staat. In dat Kamerdebat geeft u aan dat dat kan, maar dan komt die nota van toelichting en daar wordt het uitgesloten. Hoe kunt u dat ...

De heer **Kamp**:

Ik begrijp uw vraag niet.

De heer **Azarkan**:

U geeft in dit verhoor al een aantal keren aan dat de mate van verwijtbaarheid getoetst wordt. Dat kan onder andere via de Algemene wet bestuursrecht. Daarin is dat opgenomen in artikel 5:46.

De heer **Kamp**:

Maar de toetsing van die verwijtbaarheid moet plaatsvinden aan de hand van de algemene maatregel van bestuur en de aanvullingen die de uitvoerders daar al dan niet in hebben opgenomen. Daar staat in waaraan het getoetst moet worden.

De heer **Azarkan**:

Maar in de nota van toelichting bij het boetebesluit ...

De heer **Kamp**:

Bij die algemene maatregel, het boetebesluit.

De heer **Azarkan**:

Bij het boetebesluit dat onderdeel is van de AMvB.

De heer **Kamp**:

Ja, boetebesluit is een ander woord voor algemene maatregel van bestuur.

De heer **Azarkan**:

Daarin, in de nota van toelichting, sluit u uit dat er getoetst wordt aan de ernst van de overtreding, de mate waarin deze aan de overtreder kan worden verweten en de omstandigheden waaronder de overtreding is gepleegd. U sluit 'm daarmee uit, want er staat letterlijk: "Nu de hoogte van de boete is vastgesteld, hoeft dat niet meer te gebeuren."

De heer **Kamp**:

Nee, die hele toetsing gaat er toch om om te bepalen of die normboete van 100% wel of niet gegeven moet worden en of die misschien in mindere mate gegeven moet worden? U zegt dat er in de toelichting bij de algemene maatregel van bestuur staat dat dat juist níét mag.

De heer **Azarkan**:

U sluit het uit. Dat staat er.

De heer **Kamp**:

Dat lijkt me ... Met alle respect voor u en uw onderzoekers kan ik mij daar helemaal niets bij voorstellen.

De heer **Azarkan**:

Dank dat u daar respect voor heeft. Het is de commissie niet helder waarom u aangeeft dat de verwijtbaarheid getoetst kan worden via de Algemene wet

bestuursrecht, volgens artikel 5:46, terwijl dat in het boetebesluit, in die nota, expliciet wordt uitgesloten.

De heer **Kamp**:

Maar die hele algemene maatregel van bestuur ging er toch om om vast te leggen op welke wijze die toetsing van de verwijtbaarheid moest plaatsvinden? Daar is die algemene maatregel van bestuur voor. We hebben gezegd: dat moet op die manier gebeuren, zoals dat al gebeurde bij de twee uitvoerders UWV en SVB, en ze mogen er nou extra criteria aan toevoegen. U zegt nu "dat mag allemaal niet", maar daar kan ik me niks bij voorstellen. Die hele algemene maatregel van bestuur ging er alleen maar om dat het wel kan en op welke wijze dat dan zou moeten. Het kan zijn dat de Algemene wet bestuursrecht op dat punt niet relevant was maar dat de AMvB op zichzelf de toetsingscriteria aangaf.

De heer **Azarkan**:

Ik zal u helpen, meneer Kamp.

De heer **Kamp**:

Dat is prettig.

De heer **Azarkan**:

In de nota van toelichting op het boetebesluit staat: "In het eerste lid is bepaald dat de bestuurlijke boete in beginsel wordt vastgesteld op de hoogte van het benadelingsbedrag. De ernst van de overtreding is hierbij gerelateerd aan de hoogte van het benadelingsbedrag. Aangezien bij dit artikel de hoogte van de bestuurlijke boete is vastgelegd, is artikel 5:46, tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht niet van toepassing."

De heer **Kamp**:

Ja, is een artikel van de Awb niet van toepassing?

De heer **Azarkan**:

Ja, en in dat artikel staat dat een bestuursorgaan bij het opleggen van een boete rekening moet houden met de ernst van de overtreding, de mate waarin deze aan de overtreder kan worden verweten en de omstandigheden waaronder de overtreding is gepleegd.

De heer **Kamp**:

Ik ben geen jurist maar het zou kunnen dat als je daar in een AMvB een aparte regeling voor treft, iets anders daar niet ook nog eens op van

toepassing is. Het zou kunnen zijn dat dit een meer specifieke, verbijzonderde regeling is die dan in de plaats van het andere traject zou kunnen. Maar het gaat er natuurlijk om wat we materieel met dit geheel bedoelen en dat is wat we net al de hele tijd met elkaar hebben besproken, namelijk dat je afhankelijk van de mindere mate van verwijtbaarheid ook minder boete kunt opleggen. Daar ging het om.

De heer **Azarkan**:

Ja. U geeft al een aantal keren gedaan – ik probeer het samen te vatten: de hoogte van die boete van 100% is de standaard of een soort norm, maar die moet altijd getoetst worden langs de lijn van de verwijtbaarheid.

De heer **Kamp**:

Ja.

De heer **Azarkan**:

Helder. Herkent u dan het deel uit de nota van toelichting dat ik net oplas?

De heer **Kamp**:

U zegt dat in de nota van toelichting wordt gezegd dat een bepaling van de Algemene wet bestuursrecht niet van toepassing is. Ik kan me daar niets bij voorstellen, als dat in de weg zou staan aan wat ik net de hele tijd heb gezegd, namelijk dat de verwijtbaarheid moet worden getoetst. Dat is gewoon de bedoeling van de fraudewet en van de algemene maatregel van bestuur. Als er ergens een bepaling is die volgens u iets anders aangeeft, dan kan ik dat niet plaatsen.

De heer **Azarkan**:

Nee. Ik wil met u naar signalen uit de uitvoering, gebaseerd op de algemene maatregel van bestuur. Daarvoor geef ik graag het woord aan mevrouw Belhaj, die dat deel voor haar rekening neemt.

De **voorzitter**:

Dat zou inderdaad kunnen, maar dat had ik zelf toch fout. Dus ik geef u toch weer het woord.

De heer **Azarkan**:

Dank, mevrouw de voorzitter. Ik ga met u nogmaals naar signalen uit de uitvoering. Het UWV schrijft in de uitvoeringstoets op het boetebesluit: "Wij beschouwen het als een risico dat burgers door een beperkte taalvaardigheid of door ontoerekeningsvatbaarheid onvoldoende in staat zijn hun

verplichtingen na te komen, mede gezien de complexiteit van de sociale zekerheid." Wat vond u van deze opmerking van het UWV?

De heer **Kamp**:

Weet ik niet. Ik heb al gezegd dat die criteria voor de toetsing van de verwijtbaarheid dezelfde criteria waren die ze zelf al hanteerden voor hun eigen boete van 10%. Die hebben we nu ook gebruikt voor de boete van 100%. En we hebben ze nog een keer de gelegenheid gegeven om daar extra criteria aan toe te voegen. Dus ik begrijp hun probleem dan niet.

De heer **Azarkan**:

Ik begrijp het ook niet. U zegt: het is heel duidelijk dat ze dat mee konden wegen in de verwijtbaarheid en zo tussen de 0% en 100% boete konden opleggen. Ik begrijp niet dat zij dan schrijven: wij beschouwen het als een risico dat burgers door de complexiteit en door het feit dat ze beperkt taalvaardig zijn, een boete opgelegd krijgen waar ze niet zo veel aan kunnen doen. U zegt: ik begrijp het niet. Waarom stuurden ze dit naar u, denkt u?

De heer **Kamp**:

Ik denk niet dat als je iets complex vindt of als je niet taalvaardig bent, je je vervolgens niet aan de regels zou hoeven houden. Dan moet je je ook aan de regels houden. Dan moet je jezelf toch op de een of andere manier informeren, zodat je weet dat als je een AOW-uitkering hebt en samenwoont, je niet moet zeggen dat je alleen woont, zodat je weet dat als je een bijstandsuitkering hebt en inkomsten uit arbeid hebt, je moet opgeven dat je die inkomsten uit arbeid hebt en niet moet zeggen dat je die inkomsten niet hebt. Zo simpel ligt het.

De heer **Azarkan**:

Ja. Hield het boetebesluit voldoende rekening met de taalvaardigheid of ontoerekeningsvatbaarheid van burgers?

De heer **Kamp**:

Burgers die iets vragen van de overheid, zijn er vervolgens verantwoordelijk voor dat ze de overheid in staat stellen om een juist besluit te nemen. Die overheid is in belangrijke mate mede afhankelijk van hun informatie. Zij moeten ervoor zorgen dat die informatie juist is. Dat is hun verantwoordelijkheid.

De heer **Azarkan**:

In de uitvoeringstoets is het UWV kritisch. Het stelt dat in het boetebesluit

weliswaar eenvoudig kan worden vastgesteld dat de regel is overtreden – dat gaf ik net aan: de regel is overtreden – maar dat eigenlijk heel ingewikkeld is vast te stellen in hoeverre dat verwijtbaar is. Wat vond u van de kritiek van het UWV dat er geen criteria waren opgenomen om de subjectieve verwijtbaarheid vast te stellen?

De heer **Kamp**:

Als zij aanvullende criteria zouden willen hanteren, dan hadden ze daar de ruimte voor. Maar ik heb ook al gezegd dat mijn benadering was dat je nooit de verantwoordelijkheid van de vrager van de uitkering weg kunt nemen. Die moet zelf zorgen dat de overheid die de uitkering zou moeten geven, over de juiste informatie beschikt.

De heer **Azarkan**:

In de nota van toelichting bij het boetebesluit staat: "Er is geen reden voor verminderde verwijtbaarheid als het om taalvaardigheid gaat. Immers, als men de taal niet vaardig is, moet men maar iemand regelen die het wel begrijpt en het wil uitleggen." Was dat ook de opvatting?

De heer **Kamp**:

Dat is ongeveer hetzelfde als wat ik net zei.

De heer **Azarkan**:

Ja, het is gewoon de verantwoordelijkheid van de burger die het aanvraagt in de zin van: u vraagt geld aan van de samenleving; u moet zich ook inspannen om het juiste te leveren.

De heer **Kamp**:

"U moet de juiste informatie aanleveren, zodat de overheid het juiste besluit kan nemen."

De heer **Azarkan**:

In een reactie op de uitvoeringstoets schrijft u dat de verwijtbaarheid in de inlichtingenplicht besloten ligt, omdat "de belanghebbende verplicht is om uit eigen beweging alle feiten en omstandigheden te melden waarvan hem redelijkerwijs duidelijk moet zijn dat zij van invloed zijn op het recht, de hoogte of de duur van de uitkering". U gaf dat net in iets andere bewoordingen aan. Is het mogelijk dat het toch niet verwijtbaar is als iemand weet dat hij of zij bepaalde gegevens moet melden, maar dat niet doet? Dus kan het voorkomen ...

De heer **Kamp**:

Iemand die weet dat hij informatie moet geven, maar dat niet heeft gedaan en het toch niet verwijtbaar is ...

De heer **Azarkan**:

Ja, kan dat?

De heer **Kamp**:

Ik kan me voorstellen dat er omstandigheden zijn waarin dat niet verwijtbaar is. Ik zou het u zo niet kunnen noemen, maar ik kan op uw vraag ook niet antwoorden dat dat zich nooit kan voordoen.

De heer **Azarkan**:

Klopt het dat er naar uw mening eigenlijk maar twee categorieën gebruikers van sociale voorzieningen zijn, namelijk mensen die er gebruik van mogen maken en fraudeurs, en dat daar niets tussen zit? Dus: of je hebt het ten onrechte en dan ben je fraudeur, of je hebt het terecht aangevraagd.

De heer **Kamp**:

Nee, want we hebben toch al met elkaar besproken dat het zo kan zijn dat er geen sprake is van verwijtbaarheid, maar van geen verwijtbaarheid of verminderde verwijtbaarheid? Ondanks het feit dat je de regel hebt overtreden en geen informatie of foute informatie hebt gegeven, kan er dus toch sprake zijn van verminderde verwijtbaarheid. Dat heb ik al gezegd. Daar hebben we al heel lang over gesproken.

De heer **Azarkan**:

Zeker, maar we hebben ook vastgesteld dat, nogmaals, in de nota van toelichting staat dat die toetsing uitgesloten is. En u geeft aan dat dat naar uw opvatting niet zo is.

De heer **Kamp**:

Dat begrijp ik niet. Wilt u dat nog een keer ...

De heer **Azarkan**:

We hebben net heel lang stilgestaan bij die nota van toelichting op het boetebesluit, namelijk artikel 5:46. Daarin staat dat de toetsing ...

De heer **Kamp**:

Maar daar heb ik op gezegd ...

De heer **Azarkan**:

... is uitgesloten. Dus ik probeer te begrijpen hoe dat werkt.

De heer **Kamp**:

Sorry dat ik u onderbrak.

De heer **Azarkan**:

Gaat uw gang. Geen enkel probleem.

De heer **Kamp**:

Wat ik over artikel 5 heb gezegd, was alles wat ik kon zeggen. Ik kan daar verder niks meer aan toevoegen. Ik begrijp dus niet wat u nog aanvullend van mij wilt weten.

De heer **Azarkan**:

Nou, ik even niet meer, maar mevrouw Belhaj wellicht.

De **voorzitter**:

Ja. Tijdens de wetsbehandeling van de fraudewet zegt u op 27 juni 2012 als minister dat de verwijtbaarheid en de nadere precisering van de boetes verder worden uitgewerkt in een algemene maatregel van bestuur: het Boetebesluit socialezekerheidswetten. Daarover hebben we het net al gehad. Die algemene maatregel van bestuur wordt eind 2011 naar het UWV gestuurd voor een uitvoeringstoets, waarover het UWV in januari 2012 rapporteert. Waarom was deze algemene maatregel van bestuur nog niet beschikbaar voor Kamerleden tijdens de behandeling van de fraudewet op 27 juni 2012?

De heer **Kamp**:

Dat weet ik niet, mevrouw Belhaj. Ik weet wel dat er bij dat Kamerdebat gezegd werd dat ... Normaal is het zo dat je met een algemene maatregel van bestuur komt als de wet er is. Woordvoerders zeiden tegen mij: wij vinden het toch belangrijk om te weten wat er in de algemene maatregel van bestuur komt te staan; heb je die al klaar? Hij was al klaar, maar nog niet in procedure gebracht. Wat klaar was, heb ik toen met de Kamer gedeeld. Maar normaal ga je niet al met een algemene maatregel van bestuur zwaaien voordat een wet tot stand is gekomen.

De **voorzitter**:

Heeft u de uitvoeringstoets van het UWV over de algemene maatregel van bestuur naar de Tweede Kamer gestuurd? Weet u dat nog?

De heer **Kamp**:
Dat weet ik niet.

De **voorzitter**:

Op verzoek van verschillende Kamerleden doet u als minister de toezegging dat de algemene maatregel van bestuur, die in concept klaar is, nog voor de stemmingen kan worden ingezien. U probeert het stuk binnen een dag bij de Kamer te krijgen. Vervolgens stuurt u in een bijlage van een Kamerbrief een "algemene maatregel van bestuur op hoofdlijnen". Hier stond weliswaar in vermeld dat er verminderde verwijtbaarheidscriteria waren, maar de criteria zelf werden niet genoemd. Het was eigenlijk een soort samenvatting. Weet u waarom er een samenvatting van de algemene maatregel van bestuur naar de Kamer is gestuurd, maar niet de algemene maatregel van bestuur zelf? Was dat iets in de haast?

De heer **Kamp**:

Ik denk dat die algemene maatregel van bestuur nog niet zijn definitieve vorm had, omdat die die pas krijgt nadat de wet tot stand is gekomen. Het was de bedoeling om met de Kamer te delen wat daarin zou komen te staan. Ik ben er tot nu toe van uitgegaan dat dat ook gebeurd is. Ik heb ook niet van de Kamer begrepen dat zij daar niet tevreden mee was.

De **voorzitter**:

Wat bedoelt u daarmee?

De heer **Kamp**:

Dat de Kamer zei: u heeft iets gestuurd wat we niet goed genoeg vinden; we willen iets anders hebben. Dat is niet gebeurd.

De **voorzitter**:

Wat bedoelt u met "iets anders"? Want blijkbaar weet u ...

De heer **Kamp**:

De Kamer vroeg om de algemene maatregel van bestuur te delen zoals die kennelijk al in concept gereed was. Ik nam aan dat we die gedeeld hadden. U zegt: er is alleen maar een samenvatting gedeeld. Dat heb ik niet voor ogen, maar ik merk op dat de Kamer niet gezegd heeft: we hebben wat gevraagd en we hebben wat gekregen, maar wat we hebben gekregen, is niet wat we bedoelden.

De **voorzitter**:

O, u draait het om: de Kamer vraagt ernaar en als er dan iets anders komt, is het aan de Kamer om aan de bel te trekken.

De heer **Kamp**:

Ach, ik wil niks omdraaien, maar de Kamer vraagt iets en ik lever het. Ik kan me dan voorstellen dat de Kamer zegt: ja, dit is ... Ik neem aan dat de Kamer niks zegt als ze tevreden is en dat ze het meldt als ze niet tevreden is. Dat is mijn ervaring.

De **voorzitter**:

U weet nog wel dat u die samenvatting heeft gestuurd?

De heer **Kamp**:

Nee. U zegt dat en dan is dat dus zo.

De **voorzitter**:

Oké. Dan gaan we inderdaad ophouden met speculeren.

Dan houd ik nog even het woord en gaan we het hebben over de aanpassing van de fraudewet. Op 24 november 2014 oordeelde de Centrale Raad van Beroep dat onderdelen van de fraudewet in strijd waren met het recht en ingingen tegen de beginselen van behoorlijk bestuur. U was op dat moment minister van Economische Zaken. Daarvoor zat u op Sociale Zaken en in een latere periode was u dus minister van Economische Zaken. Weet u nog wat u vond van de uitspraak van de Centrale Raad van Beroep?

De heer **Kamp**:

Wat ik vond, is dat dat een uitspraak van een rechter in laatste instantie was en dat het dus einde discussie was. Het inhoudelijke punt van de Centrale Raad van Beroep was dat het boetestelsel zoals wij dat in de fraudewet hadden opgenomen, geen zogenaamd gesloten stelsel was. Dat betekent: dat is het dan. Bij de verkeersboetes is het ook een gesloten stelsel. Daar valt verder niet over te praten: je krijgt een conceptgiro thuisgestuurd en je betaalt, of je wordt vervolgd. Wij zagen dit boetebesluit, of de fraudewet, ook als een gesloten systeem, omdat die 100% en die 150% vastgelegd waren. We hadden wel een aantal nuanceringen daarop aangebracht ...

De **voorzitter**:

Ik ga u heel even onderbreken, want ik ben een beetje kwijt waar we nu gebleven zijn. Ik wilde gewoon weten wat u van die uitspraak vond.

De heer **Kamp**:

Ja, maar dat probeer ik nu te zeggen op mijn manier. Wilt u dat ik dat korter doe of ...

De **voorzitter**:

Ja.

De heer **Kamp**:

... met andere woorden? Dan ga ik dat proberen. Het punt van de Centrale Raad van Beroep was ... Ik weet niet of "gesloten stelsel" het juiste woord is. Dat moet ik even na...

De **voorzitter**:

Zal ik u in dit geval anders ook weer even helpen? De Centrale Raad van Beroep stelde ... Nee, we wachten even. Eerst even over het gegeven ...

De heer **Kamp**:

Gefixeerd boetesysteem.

De **voorzitter**:

... dat onderdelen ingingen tegen de beginselen van behoorlijk bestuur.

De heer **Kamp**:

Sorry, mevrouw Belhaj.

De **voorzitter**:

Is prima.

De heer **Kamp**:

Ze zeiden: het is geen gefixeerd boetesysteem. Ik gebruikte het woord "gesloten boetesysteem", maar zij zeggen: als het een gefixeerd boetesysteem is, mag je met die 100% en 150% werken, maar als het geen gefixeerd boetesysteem is, mag dat niet. De Centrale Raad van Beroep zegt ook: jullie systeem is geen gefixeerd systeem, omdat jullie ook verwijtbaarheid toetsen en aan de hand daarvan kunnen afwijken van die 100%; dat hebben jullie dus niet goed. De Centrale Raad zegt dat je het anders moet doen ten opzichte van wat je nu toe gedaan hebt en uit moet gaan van vier opties, zoals meneer Azarkan ook zei, van vijf misschien: 0, 25, 50, 75 of 100. Dat was de systematiek die zij voorschreven. Dat was een heel gedetailleerd voorschrift, maar het is van de laatste rechter en dan is de discussie afgelopen. Ik merk wel op ...

De **voorzitter**:

Vond u er nog iets van dat de rechter dat heeft gedaan, want de fraudewet ...

De heer **Kamp**:

Ik merk ... Ik onderbreek u ook hier weer, waarvoor ook excuses.

De **voorzitter**:

Gaat u maar.

De heer **Kamp**:

Ik merk op dat de Raad van State niets gezegd heeft over het punt dat dit geen gefixeerd boetesysteem zou zijn en ik merk op dat de rechtbank in Leeuwarden volgens mij in dezelfde maand dat de Centrale Raad van Beroep met die uitspraak kwam, ervan uitging dat het wel een gefixeerd boetesysteem was. Dus de een begon er niet over, de ander zei "dit is wel gefixeerd" en de Centrale Raad van Beroep zegt: het is niet gefixeerd. Maar ja, de Centrale Raad van Beroep is de laatste instantie. Daar kan geen vervolg meer op komen, dus dan heb je dat gewoon uit te voeren. Toen is er ook een wijziging van de wet doorgevoerd.

De **voorzitter**:

Ik had het idee dat ik specifiek vroeg naar de uitspraak dat het inging tegen de beginselen van behoorlijk bestuur, dus meer in algemene zin, maar ik stel voor dat we nu dan inderdaad wat specifiek gaan worden. De Centrale Raad van Beroep stelde ook dat de boetes disproportioneel hoog waren en geen rekening hielden met individuele omstandigheden. UWV, SVB en gemeenten moesten voortaan bij overtredingen van de inlichtingenplicht individueel de ernst van de overtreding, de omstandigheden van de burger en de mate van verwijtbaarheid beoordelen. Vond u deze aanpassingen noodzakelijk?

De heer **Kamp**:

Nou, wat ik wel of niet noodzakelijk vond ... Als de rechter in laatste instantie een uitspraak doet, moet dat gedaan worden. Dan is het niet relevant wat ik daar wel of niet van vind. Ik geef alleen maar aan dat de Raad van State daar niks over gezegd heeft, dat wij het wel een gefixeerd boetesysteem vonden en dat ook de rechtbank Leeuwarden, geloof ik, het niet als een niet-gefixeerd boetesysteem zag. Die uitspraak van de Centrale Raad van Beroep had ik dus zo niet verwacht, maar het is wel iets wat vervolgens uitvoering moet krijgen.

De **voorzitter**:

Waarom had u die niet verwacht?

De heer **Kamp**:

Omdat de Raad van State daar niet over gesproken had, omdat het bij onszelf op het ministerie ook niet zo gezien werd en omdat ook de rechtbank in Leeuwarden dat anders zag.

De **voorzitter**:

Ja. U zegt: het is een eindoordeel van een rechter; zo werkt het in onze democratie. Maar toch. U heeft die wet gemaakt, en u heeft gedurende dit verhoor ook aangegeven waarom u verschillende elementen belangrijk vond of waarom u ervan overtuigd was dat die heel goed zouden kunnen werken bij het bestrijden van fraude. En dan komt er een rechter die zegt: ja, dat vind ik niet.

De heer **Kamp**:

Ja. Maar ik ga niet herhalen wat ik al gezegd heb.

De **voorzitter**:

Oké.

De heer **Kamp**:

Ik ga ook geen kritiek op die rechter leveren. Ik ga alleen zeggen dat als een rechter in laatste instantie een uitspraak doet, je gehouden bent om daaraan gehoor te geven.

De **voorzitter**:

Ja. Naar aanleiding van de uitspraak van de Centrale Raad van Beroep besluit het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid om naast de aanpassing door de uitspraak ook de fraudewet zelf aan te passen. Uit onze informatie blijkt dat u als minister van Economische Zaken actief betrokken was bij deze aanpassing. Waarom was u toch nog betrokken bij de aanpassing van deze fraudewet?

De heer **Kamp**:

Ik weet niet hoe dat gegaan is. Ik weet wel dat toen ik op het ministerie van Economische Zaken zat, de huidige ministeries van LNV en Economische Zaken en Klimaat één ministerie vormden. Daar had je één minister, terwijl er nu vier ministers op zitten. Ik had daar te maken met allerlei dingen in het buitenland, maar ook met de kwestie Groningen, waarover al een

parlementaire enquête geweest is. Het is dus niet zo dat ik dezelfde intensiteit waarmee ik mij met het onderwerp fraude kon bemoeien, ook als minister van Economische Zaken aan de dag heb kunnen leggen.

De **voorzitter**:

Maar minister Asscher was toen de opvolgende minister van Sociale Zaken. U was toen minister van Economische Zaken. Wij proberen gewoon te begrijpen waarom u erbij betrokken bleef. Gebeurt dat vaker? Is dat een verdeling in een kabinet? Is dat omdat u de wet zelf had gemaakt? Het kan van alles zijn, maar wij willen gewoon weten waarom dat was.

De heer **Kamp**:

Ik was om twee redenen erbij betrokken. Besluiten die genomen worden, zijn altijd besluiten van het kabinet. Als je lid bent van de ministerraad, moet je dus de stukken lezen en snappen waar het over gaat, een mening hebben en er zo nodig over debatteren met je collega's in de ministerraad. Dat is de ene reden. De tweede reden is dat er een onderraad of een commissie was gemaakt van een aantal ministers. Misschien waren daar ook staatssecretarissen bij; dat weet ik niet. Van die commissie maakte ook de minister van Economische Zaken, ik dus, deel uit.

De **voorzitter**:

Welke commissie was dat?

De heer **Kamp**:

De commissie die over fraudebeleid ging. Dat was een ministeriële commissie.

De **voorzitter**:

O, ja, de Ministeriële Commissie Fraudebestrijding.

De heer **Kamp**:

Ja, en daar maakte ik deel van uit.

De **voorzitter**:

Oké, en vanuit die hoedanigheid bleef u meekijken met minister Asscher, bij die herziening van die fraudewet.

De heer **Kamp**:

Ja, maar op gepaste wijze. Bovendien deed ik dat toch al, want als lid van de ministerraad bemoeide ik me ook met die dingen.

De **voorzitter**:

Was dat alleen specifiek dit onderwerp of waren dat alle onderwerpen of meerdere onderwerpen?

De heer **Kamp**:

Ik probeerde me met alle onderwerpen te bemoeien, want de besluiten worden door de ministerraad genomen omdat de ministerraad dat moet doen. De ministerraad, dat zijn een aantal ministers. En als je je als minister niet verdiept in wat er op de agenda staat, hoe kun je dan medeverantwoordelijkheid voor een besluit nemen? Ik probeerde mij dus altijd in alles te verdiepen.

De **voorzitter**:

Heel helder. Ik geef het woord aan de heer Azarkan.

De heer **Azarkan**:

Dank, voorzitter. Voordat ik aan mijn laatste paar vragen kom, het volgende. Meneer Kamp, ik meen mij te herinneren dat u, toen we het hadden over de uitspraak van de Centrale Raad van Beroep over de hoogte, zei: dat is mij niet eerder verteld door de Raad van State. Had u wellicht iets anders overwogen als het u verteld was?

De heer **Kamp**:

Weet ik niet. De Raad van State komt met een heleboel opmerkingen, waar je vervolgens op ingaat, maar dat dit geen gefixeerd boetesysteem zou zijn, had ik nooit als een probleem onderkend. Het kwam dus niet van de Raad van State en het kwam ook niet door die rechterlijke uitspraak, maar het kwam ineens van die Centrale Raad van Beroep. Voor mij was het dus wel een verrassing.

De heer **Azarkan**:

Ja. Als u kijkt naar bijlage H ...

De heer **Kamp**:

H?

De heer **Azarkan**:

H, van Herman.

De heer **Kamp**:

Henk.

De heer **Azarkan** (DENK):

Van Henk. En als u gaat naar het advies van de Raad van State, op pagina 3, dan ziet u daar onderaan iets staan over de hoogte van de boete.

De heer **Kamp**:

Ja.

De heer **Azarkan**:

Kunt u meegeven wat daar precies staat?

De heer **Kamp**:

Bedoelt u 2.a?

De heer **Azarkan**:

2.a, ja.

De heer **Kamp**:

"De Afdeling beoordeelt de voorgestelde verzwaringen van de sancties in zowel de socialezekerheidswetgeving als de arbeidswetten als fors. Zij geeft van beide een voorbeeld." Wilt u dat ik die voorbeelden ook allemaal voor ga lezen?

De heer **Azarkan**:

Nee hoor, nee. Als u gewoon nog drie regels doorleest ...

De heer **Kamp**:

"Waar in de socialezekerheidswetgeving de boete thans is vastgesteld op 10% van het benadelingsbedrag, gaat het in het voorstel om 100% van het benadelingsbedrag, eventueel verminderd naar de mate van verwijtbaarheid. Waar in de Arbeidstijdenwet een natuurlijke persoon thans een maximumboete van €11.250 kan worden opgelegd, is dat maximum na inwerkingtreding van het wetsvoorstel €760.000. Dit zijn weliswaar maxima, maar zij illustreren de aanzienlijke verzwaring. Dergelijke forse verhogingen verdienen naar het oordeel van de Afdeling een afzonderlijke motivering, die evenwel ontbreekt. De Afdeling adviseert in een toereikende motivering te voorzien."

De heer **Azarkan**:

Dus de Raad van State heeft eigenlijk hetzelfde aangegeven als wat de rechter zegt.

De heer **Kamp**:

Nee, wat de rechter zei, is dat er geen gefixeerd boetesysteem was.

De heer **Azarkan**:

Nee, de rechter heeft ook gezegd dat de boetes disproportioneel hoog waren. Het ging niet alleen om het gefixeerde boetesysteem.

De heer **Kamp**:

Oké. Nou, wat wij ...

De heer **Azarkan**:

Dus ik wil het er niet met u over hebben dat het niet gefixeerd was. Want het klopt inderdaad: als u in de wet had opgenomen wat ook in de AMvB stond, of in dat boetebesluit, dan was het allebei "ten hoogste", en dat was de ruimte. Maar de Centrale Raad van Beroep oordeelde dat dat eigenlijk tegenstrijdig was en dat dat dus onduidelijk was.

De heer **Kamp**:

Kijk, de wetgever, dus het kabinet, ik, de Tweede Kamer en de Eerste Kamer, vond het wel redelijk wat er in de fraudewet stond. Wij vonden het wel redelijk dat je €600 boete krijgt als je voor €600 fraudeert. De Raad van State heeft hier gezegd dat hij dat te hard vond, maar wij hebben geprobeerd om in het nader rapport aan te geven waarom wij het toch juist vonden om het zo te doen. Dat standpunt hadden we dus bij het advies van de Raad van State, maar ik ga dat nu niet herhalen met betrekking tot de Centrale Raad van Beroep. Op dat advies van de Raad van State konden we namelijk reageren met een nader rapport, waarin we ons eigen standpunt daarover innamen om dat aan de Tweede Kamer voor te leggen, maar bij de Centrale Raad van Beroep kan dat niet.

De heer **Azarkan** (DENK):

Neenee, dat is volstrekt helder.

De heer **Kamp**:

Het is dus ook niet zinvol dat ik dat ga becommentariëren.

De heer **Azarkan**:

Nee, dat is ook niet mijn bedoeling. Het viel me alleen op dat u zei: de Raad van State heeft niets over de hoogte van de boete aan ons gemeld ...

De heer **Kamp**:

Neenee, wat ik gezegd heb ...

De heer **Azarkan** (DENK):

... en ik dacht: dat kan niet zo zijn; dat zat er wel in. Maar ik ga door naar mijn vraag.

De heer **Kamp**:

Maar wat ik gezegd heb, of had willen zeggen, is dat de Raad van State ons niet heeft gezegd dat het systeem van de fraudewet geen gefixeerd boetesysteem was.

De heer **Azarkan**:

Nee, dat klopt. De Raad van State gaf aan dat er een ondeugdelijke motivering was voor de hoogte van de boetes.

De heer **Kamp**:

En dat hebben we dus aangepast in de memorie van toelichting, zoals beschreven in het nader rapport.

De heer **Azarkan**:

Ja. De commissie sprak zonet al met u over de uitspraak van de Centrale Raad van Beroep. Door de uitspraak vervalt de standaard 100% boete en moeten UWV, SVB en gemeenten per geval beoordelen wat de hoogte van de boete zou moeten zijn. Dat is eigenlijk wat u aangaf dat er had moeten gebeuren, zo begrijp ik een beetje uit uw woorden: het toetsen van de verwijtbaarheid en dan baseren tussen de 0% en de 100%. De boetes die voorafgaand aan die uitspraak zijn opgelegd, worden gedeeltelijk herzien. Van de 65.000 boetes die UWV voorafgaand aan de uitspraak heeft uitgedeeld, is minder dan 20% verlaagd. De overige boetes zijn in stand gebleven, terwijl alle staatsmachten, dus ook de wetgevende macht, hebben erkend dat deze aangescherpte boetes in strijd zijn met fundamentele rechtsbeginselen. Wat vindt u ervan dat een grote groep burgers nog steeds kampt met de gevolgen van de fraudewet die later door de rechter is gecorrigeerd?

De heer **Kamp**:

Bij de boetes die op grond van de fraudewet zijn gegeven, zijn er waarborgen ingebouwd voor de redelijkheid ervan. Dat waren in de eerste plaats de toetsing van de verwijtbaarheid, in de tweede plaats het beoordelen of er sprake is van dringende redenen en in de derde plaats, in

laatste instantie, het zorgen dat de mensen niet door het ijs zakten, door het behoud van toeslagen en de mogelijkheid van leenbijstand. Ik vond dat dit al met al een juiste aanpak was en dat die fraudewet dus ook op een terechte manier is toegepast door de uitvoerders.

De heer **Azarkan**:

Meneer Kamp, er is één ding dat ik echt nog niet begrijp. U zegt de hele tijd: we hebben een wet gemaakt, waarin er ruimte was om te toetsen op verwijtbaarheid, de mate waarin et cetera, en om dat op basis daarvan vast te stellen. U houdt daaraan vast. Nu heeft de rechter gezegd, de Centrale Raad van Beroep, het hoogste rechtscollege op het gebied van sociale zekerheid: het UWV, de SVB en gemeenten moeten voortaan overtredingen van de inlichtingenplicht individueel beoordelen op de ernst van de overtreding, de omstandigheden van de burger en de mate van verwijtbaarheid. Ik constateer dat de rechter in datgene wat hij heeft beoordeeld, wat tot hem is gekomen, die ruimte niet zag. Waar ziet u die ruimte wel?

De heer **Kamp**:

U zegt het toch zelf al, meneer Azarkan? U zegt toch dat dat voortaan gedaan moest worden.

De heer **Azarkan**:

Ja.

De heer **Kamp**:

Dat betekent toch niet dat wat er de afgelopen drie jaar is gebeurd, allemaal weer opnieuw gedaan moet worden?

De heer **Azarkan**:

Is dat niet rechtvaardig? Mensen zijn op basis van die wet relatief hard aangepakt. Die hebben geen bezwaar aangetekend, althans een aantal. Dan wordt het voor 20.000 mensen wel gecorrigeerd, maar voor de overige niet.

De heer **Kamp**:

Ik kan niet duiken in hoe dat is gegaan. Ik kan alleen maar herhalen wat u net aangaf, namelijk dat de Centrale Raad van Beroep heeft gezegd dat het voortaan op een bepaalde manier zou moeten gebeuren, dat ik van mening was dat de manier waarop wij het tot dan toe hadden gedaan, correct en juist was. Dat vond ik, dat vond het kabinet en dat vond de hele wetgever. Ik ga daar geen afstand van nemen, maar ik ga ook geen commentaar geven

op die uitspraak van de Centrale Raad van Beroep. Ik kan daar niet meer over zeggen dan ik al gezegd heb.

De heer **Azarkan**:

Nee. U zegt: in die eerste jaren gold die wet. Mensen zijn toen door de uitvoeringsorganisaties beoordeeld op basis van die wet en hebben een boete gekregen; dat zij maar zo, want voortaan doen we het anders. Zodra de rechter gezegd heeft dat het anders moet, doen we het daarna anders, maar wat daarvoor is gebeurd, is gebeurd.

De heer **Kamp**:

Ik heb gezegd dat de rechter heeft gezegd dat het voortaan anders moest. Wat daarvoor is gebeurd ... U zegt dat er bij het UWV van de 80...

De heer **Azarkan**:

Van de 65.000 is 20% verlaagd.

De heer **Kamp**:

Dat wist ik niet. Dus ik kan daar ook niets over zeggen. Dat was mij niet bekend. Ik was toen ook al weg, hè. Ik ging weg op 5 november 2012 en dit speelde zich af in november 2014. Dus ik was toen al twee jaar weg. Van wat er vervolgens gedaan is bij het UWV, was ik niet op de hoogte.

De heer **Azarkan**:

Dat begrijp ik. Ik vraag u of u er iets over kunt zeggen. Ik begrijp de voorbehouden die u maakt, maar ik wil de vraag toch stellen. Uit een memo van het UWV blijkt dat het de opgelegde boetes alsnog wil herzien. Eigenlijk zeggen zij: als de rechter daar zo hard over oordeelt, dan willen wij ze allemaal herzien. Dat lijkt rechtvaardig. In de memo staat verder: wat belangrijk is om voor ogen te houden, is dat het hier om zeer harde wetgeving ging, dezelfde wetgeving waaruit de toeslagenaffaire kon ontstaan. Wat vindt u van deze conclusie?

De heer **Kamp**:

Ik denk dat het aan mijn opvolger was om daarmee te dealen, om daar een besluit over te nemen voor zover hij daar mogelijkheden toe had. Ik kan daar niet twee jaar na mijn vertrek van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid beoordelingen over geven. Ik was optimaal geïnformeerd tot het moment dat ik wegging. Daarna werd ik op een veel lager niveau geïnformeerd door de mensen van Economische Zaken, omdat ik in die ministeriële commissie zat, maar van dit soort zaken had ik twee jaar na

mijn vertrek bij Sociale Zaken en Werkgelegenheid geen kennis en dus ook geen opvatting over.

De heer **Azarkan**:

Ja. Overigens stelde u, toen u minister van Economische Zaken was, toch ook een aantal vragen over die uitspraak van die rechter. U vroeg namelijk hoe het kon dat een rechter een wet die is aangenomen door de Eerste en Tweede Kamer, zo kon corrigeren. Daar vroeg u naar. Herkent u dat?

De heer **Kamp**:

Weet ik niet, maar het is heel goed denkbaar dat ik dat gezegd heb, want het is natuurlijk opmerkelijk dat het zo gaat. Maar ik heb daar ook een reactie op gekregen. Ik denk dat ik daar een ambtelijke reactie op gekregen heb. Ik denk ook dat ik die vraag ambtelijk gesteld heb, maar ik begrijp dat u, meneer Azarkan, zegt dat ik die vraag gesteld heb in de ministerraad.

De heer **Azarkan**:

Nee, u geeft hier aan: ik ben weggegaan en daarna was ik er niet meer bij betrokken. Maar ook in uw latere rol als minister van Economische Zaken stelde u vragen over de uitspraak van de Centrale Raad van Beroep.

De heer **Kamp**:

Ja, maar ik heb al tegen mevrouw Belhaj gezegd dat ik mij om twee redenen toch met dingen bemoeide, namelijk in de eerste plaats omdat ik lid van de ministerraad was en in de tweede plaats omdat ik lid was van de ministeriële commissie.

De heer **Azarkan**:

Dat begrijp ik, maar dan kan het ook zo zijn dat u zegt: ik heb daar toch verantwoordelijkheid voor gedragen en de rechter velde daar een behoorlijk hard oordeel over; ik kan ook met de minister van Sociale Zaken kijken hoe we dat een beetje gaan rechtzetten. Dat is eigenlijk wat ik probeer te zeggen. Maar daarvan zegt u: ik was niet meer goed geïnformeerd nadat ik vertrok.

De heer **Kamp**:

Nee, ik zeg dat ik daar niet verantwoordelijk voor was. De minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft mij ook niet benaderd om daarover met hem van gedachten te wisselen. Hij had zijn eigen verantwoordelijkheid en die heeft hij genomen. Dat kan hij ook toelichten. Ik kan alleen toelichten

wat ikzelf als minister van Sociale Zaken heb gedaan en later als minister van Economische Zaken.

De heer **Azarkan**:

Helder. Op 31 januari 2017 publiceert Stimulansz in opdracht van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid haar monitoronderzoek van de fraudewet. In dat rapport staat: tijdens de interviews hebben vrijwel alle medewerkers van de gemeenten aangegeven dat de kosten van de uitvoering van de fraudewet veel hoger zijn dan de opbrengsten. Wat vindt u van zo'n conclusie?

De heer **Kamp**:

Welke opbrengsten bedoelt u? Bedoelt u de vergoeding die ze kregen van het Rijk voor de kosten die ze maakten of het feit dat er minder fraude voorkwam waardoor er minder bijstandsuitkeringen gegeven moesten worden?

De heer **Azarkan**:

Ik kan u niet vertellen waar dat precies op slaat. Ik constateer dat de medewerkers in z'n algemeenheid hebben aangegeven dat de kosten hoger waren dan de opbrengsten.

De heer **Kamp**:

Als de kosten hoger waren dan de vergoeding die ze van het Rijk kregen voor hun kosten, dan was de relatie met de gemeenten zo dat die hogere bedragen vervolgens ook gegeven werden. Als ze zeggen dat er als gevolg van die fraudewet niet minder gefraudeerd werd, kan ik mij daar niets bij voorstellen, dus ik kan daar eigenlijk ook geen antwoord op geven.

De heer **Azarkan**:

Mijn laatste vraag.

De heer **Kamp**:

U weet ook niet of het een bedoeld was of het andere, hè, of het ging om de uitvoeringskosten of om het feit dat er minder bijstandsuitkeringen gegeven werden.

De heer **Azarkan**:

Nee, ik weet dat niet. Dan past het mij niet om te speculeren.

Mijn laatste vraag is dan toch deze. Er was veel kritiek van de Raad van State, de Ombudsman. De uitvoeringsorganisaties gaven aan dat ze het buitengewoon ingewikkeld vonden om ermee aan de slag te gaan. Dan komt de Centrale Raad van Beroep en die zegt eigenlijk: die wet is niet goed genoeg in deze vorm; dat moet anders. Heeft u nou nog het gevoel dat u dat anders had kunnen of moeten doen met die wet?

De heer **Kamp**:

Nee, ik heb het gevoel dat er drie principiële punten waren van de Raad van State. Op ieder van die drie principiële punten hebben wij gereageerd. Twee van die punten hebben geleid tot een wijziging van het wetsvoorstel. En het derde punt heeft ertoe geleid dat we extra voorzieningen hebben getroffen. Dan ging het met name om het door laten lopen in de bijstandswet, zodat iemand die drie maanden lang geen bijstandsuitkering kreeg, vervolgens wel kindgebonden budget, huurtoeslag en zorgtoeslag kreeg en de mogelijkheid van leenbijstand. Dat hebben we op het derde punt eraan toegevoegd. Dus twee dingen hebben we teruggetrokken, veranderd, en een ander ding hebben we aangevuld. Ik heb dus het idee dat wij op de principiële punten van de Raad van State heel terecht hebben gereageerd. Ik heb ook het idee dat de fraudewet zoals die er lag en zoals die in grote meerderheid door de Tweede Kamer in de demissionaire periode van het kabinet is aangenomen, een goede wet was.

De heer **Azarkan**:

Ik geef het woord aan de voorzitter.

De **voorzitter**:

Ja, meneer Kamp, wij hebben lang gesproken in dit verhoor. Ik heb eigenlijk nog maar één simpele vraag. Heeft u iets te zeggen over uw rol in dit dossier met betrekking tot die fraudewet?

De heer **Kamp**:

Nee, ik denk dat u mij met uw vraagstelling de gelegenheid heeft gegeven – en de heer Azarkan heeft dat ook gedaan – om te zeggen wat ik heb gedaan, waarom ik het heb gedaan en hoe ik het heb gedaan. Als ik op een enkel punt de vragen niet helemaal kon beantwoorden, dat ik de kennis niet paraat had, dan daarvoor mijn verontschuldiging.

De **voorzitter**:

Ik dank u daarvoor. Hiermee zijn wij aan het einde gekomen van dit verhoor. Ik dank u voor dit verhoor.

Sluiting 17.04 uur.